

المختصر المفيد للمؤذن والإمام
والخطيب وأحكام المساجد

**Naudinga santrauka muazinui,
imamui ir pamokslininkui, bei
taisyklės dėl mečečių**

Naudinga santrauka muazinui, imamui ir pamokslininkui, bei taisyklės dėl mečečių

Mokslinis komitetas prie Islamo turinio paslaugų teikimo įvairiomis kalbomis asociacijos

Naudinga santrauka muazinui, imamui ir pamokslininkui, bei taisyklės dėl mečečių

Mokslinis komitetas prie Islamo turinio paslaugų teikimo įvairiomis kalbomis asociacijos

Šlovė Viešpačiui, Jo Vienintelio mes prašome pagalbos ir atleidimo. Mes ieškome prieglobsčio pas Allahą nuo mūsų sielos blogio ir blogų darbų. Ką Allahas veda teisingu keliu, to niekas negali paklaidinti, ir tą, ką Jis paklaidina, to niekas negali grąžinti į tiesų kelią. Liudiju, kad nėra nieko verty garbinimo, išskyrus Allahą Vienintelį, neturintį partnerių, ir liudiju, kad Muchammedas yra Jo tarnas bei Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, jo šeimai, kompanjonams ir tiems, kas juos seka gėryje.

Taigi, kadangi žmonės nuolat jaučia poreikį tam, kas pagerintų jų padėtį, šariatas atėjo su tuo, kas tai įgyvendintų. Tarp to yra tai, kas susiję su azanu ir ikama maldai, vadovavimu žmonėms joje, penktadienio pamokslu ir mečečių taisyklėmis. Todėl mečetės muazino, imamo ir penktadienio pamokslininko atsakomybė yra didžiulė, ir dėl šios priežasties mes pasirūpinome parengti knygą pavadinimu: „Naudinga santrauka muazinui,

imamui ir pamokslininkui, bei taisyklės dėl mečečių“ ir išversti ją į kelias kalbas.

Pirma tema: Azano ir ikamos (kvietimo atsistoti maldai) taisyklės

Azanas yra islamo ir jo išpažinėjų simbolis, kuriuo šaukiama penkis kartus kiekvieną dieną ir naktį. Islamo mokslininkai savo knygoose skyrė daug dėmesio jo tvarkai, sunoms, nuostatoms, tam, kas yra pageidautina, ir tam, kas jį anuliuoja. Ir tai tik dėl šio garbinimo akto svarbos ir garbės¹.

Pirmas klausimas: Azano ir ikamos (kvietimo atsistoti maldai) apibrėžimas

Azanas, pagal šariatą, yra skelbimas apie nustatyto maldos laiko pradžią, specialiais, nustatytais ir žinomais žodžiais².

Ikama – tai kvietimas atsistoti maldai, sakant konkrečius, nustatytus žodžius³.

Antras klausimas: Azano ir ikamos nuostatos

Azanas ir ikama yra įteisinti Koranu, suna ir bendru musulmonų sutarimu:

Korane Visagalis sakė:

﴿وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾ (58)

¹ Žr.: „Fath al-Munim šarh Sahih Muslim“: (2/460).

² Žr.: Ibn Kudama „Al-mughni“: (1/292), ir „Mukhtar as-sihah“: (16 psl.) - įrašas A-DH-N, ir Al-Kahtani „Al-Azan ual-Ikama“, (5 psl.).

³ Žr.: „Kašaf al-kina“: (1/230).

{Ir kai jūs šaukiate kvietimą maldai (azaną), jie laiko tai pajuokos objektu ir pokštu. Tai todėl, kad jie yra žmonės, kurie nesupranta.} [Koranas, sūra „Maistu padengtas stalas“ 5:58].

Sunoje, daugelis hadisų įrodo jų abiejų leistinumą, įskaitant šiuos:

Ibn Umar (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė, kad kai musulmonai atvyko į Mediną, jie rinkdavosi ir turėdavo atspėti maldos laiką, nes nebuvo kviečiama į ją. Vieną dieną jie apie tai kalbėjosi. Kai kurie iš jų pasakė: „Naudokite varpą, panašų į krikščionių“, o kiti sakė: „Ne, verčiau ragą, panašų į judėjų“. Tada Umar pasakė: „O kodėl jums nepaskyrus žmogaus, kuris kviestų į maldą?“ Tada Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakė:

«يَا بِلَالُ، فُمْ قَنَادٍ بِالصَّلَاةِ».

„Bilal, kelkis ir pakviesk į maldą.“¹

Dėl bendro sutarimo, tai visa bendruomenė yra sutarusi dėl jų abiejų teisėtumo penkioms kasdienėms maldoms:

Imamas Ibn Kudama Al-Makdisi pasakė: „Ir bendruomenė vieningai sutaria, kad azanas yra įteisintas penkioms kasdienėms maldoms.“²

Azanas ir ikama vyrams yra bendruomeninė pareiga (fard kifaja), tiek gyvenamojoje vietoje, tiek kelionėje, taikoma penkioms privalomoms

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (604), ir Muslim, Nr. (377).

² „Al-Mugni“: (1/ 293).

maldoms, bet ne kitoms, remiantis Malik Ibn Al-Huvairith (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu, kuriame Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) jiems sakė:

«فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَيِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ، وَلْيَوْمِّكُمْ أَكْبَرُكُمْ»

„Kai ateina maldos laikas, tegul vienas iš jūsų sako azaną, o vyriausias iš jūsų tegul veda jus maldoje.“¹.

Ir kadangi azanas ir ikama yra vieni iš akivaizdžių islamo ritualų, todėl jų negalima trikdėti.

Kalbant apie moteris, joms nėra nustatytas nei azanas, nei ikama, nepaisant to, ar moteris meldžiasi viena, ar vadovauja maldoje kitoms moterims².

Trečias: Azano ir ikamos nuopelnai

Yra daug tekstų apie azano ir muazinų nuopelnus, tarp jų yra šie:

Muazinas yra vienas iš tų, kurie kviečia pas Allahą, ir jo žodžiai yra vieni geriausių. Visagalis sakė:

{وَمَنْ أَحْسَنَ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ 33}

{O kas geresnis kalba, nei tas, kuris sako: „Mano Viešpats yra Allahas“ ir tada stovi tvirtai ir kviečia (žmones) pas Allahą, ir daro teisingus darbus, ir

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (628), ir Muslim, Nr. (674).

² Ibn Taimija „Šarh al-umda“ – Maldos knyga (101 psl.).

sako: „Aš vienas iš musulmonų.“} [Koranas, sūra „Išaiškinta“ 41:33].

Muazinai Teismo dieną turės ilgiausius kaklus. Muavija (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, jog girdėjo Allaho Pasiuntinį (ramybė ir Allaho palaima jam) sakant:

«المُؤَذِّنُونَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

„Muazinai Teismo dieną turės ilgiausius kaklus.“¹.

Azanas ir ikama išvaro šėtoną; Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pranašas (tebūnie jam Allaho ramybė ir palaima) pasakė:

«إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ لَهُ ضُرَاطٌ، حَتَّى لَا يَسْمَعَ التَّائِبِينَ، فَإِذَا قُضِيَ التَّائِبِينَ أُقْبِلَ، حَتَّى إِذَا ثَوَّبَ بِالصَّلَاةِ - أَيْ: أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ - أَدْبَرَ، حَتَّى إِذَا قُضِيَ النَّثْوِبُ أُقْبِلَ، حَتَّى يَخْطُرَ - أَيْ: يُوسَّسُ - بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ، يَقُولُ لَهُ: اذْكُرْ كَذَا وَاذْكُرْ كَذَا، لِمَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرُ مِنْ قَبْلُ، حَتَّى يَظُلَّ الرَّجُلُ مَا يَدْرِي كَمْ صَلَّى»

„Kai paskelbiamas kvietimas į maldą, šėtonas pasitraukia, garsiai leisdamas vėjus, kad negirdėtų azano. Kai azanas baigiasi, jis sugrįžta. Kai paskelbiama ikama, jis vėl pasitraukia. Kai ikama baigiasi, jis vėl sugrįžta, kad galėtų įsiterpti tarp žmogaus ir jo paties, sakydamas: „Prisimink tą ir aną“ – dalykus, kurių jis anksčiau neprisiminė – kol žmogus nebežino, kiek raktų meldėsi.“².

Kiekvienas daiktas, girdėjęs muazino azaną, liudys už jį: Abdullah Ibn Abdurrahman Al-Ansari

¹ Perdavė Muslim, Nr. (387).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (1222), ir Muslim, Nr. (389).

perdavė, kad Abu Said Al-Khudri jam pasakė: „Matau, kad tu mėgsti avis ir kaimą. Todėl, kai būsi su savo avimis ar kaime ir skelbsi azaną, pakelk savo balsą, nes:

«لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ، جِنَّ وَلَا إِنْسٍ وَلَا شَيْءٍ، إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

„Nėra džino, žmogaus ar ko kito, kas girdėtų muazino balsą ir neliudytų jo naudai Prisikėlimo dieną.“ Abu Said sakė: „Aš tai girdėjau iš Allaho Pasiuntinio, ramybė ir Allaho palaima jam.“¹

Tai reiškia, kad jei žmonės iš tiesų žinotų azano vertę, jie mestų dėl jo burtus, t. y. trauktų tarpusavyje burta, kuris iš jų šauks azaną. Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ -أَيِ: الْأَذَانِ- وَالصَّفَةِ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَأَسْتَهْمُوا»

„Jei žmonės žinotų, kokie nuopelnai slypi azane ir pirmojoje maldos eilėje, tuomet, neradę kito būdo, kaip tik traukti burtus, jie tikrai juos trauktų.“²

Muazinui atleidžiama tiek, kiek siekia jo balsas, ir viskas, kas jį girdi, gyva ar negyva, liudija už jį. Jam priklauso toks pat atlygis kaip ir tiems, kurie meldžiasi kartu su juo, nes tas, kuris nurodo gerą darbą, prilygsta jį atliekančiam. Al-Bara Ibn Azib perdavė, kad Pranašas sakė:

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (609).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (615), ir Muslim, Nr. (437).

«إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الصَّفَةِ الْمُقَدَّمِ، وَالْمُؤَدِّنُ يُعْفَرُ لَهُ مَدُّ صَوْتِهِ، وَيُصَدِّقُهُ مَنْ سَمِعَهُ مِنْ رَطْبٍ وَيَابِسٍ، وَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ صَلَّى مَعَهُ»

„Iš tiesų, Allahas suteikia palaiminimą pirmajai eilei, ir Jo angelai [prašo Jo tai padaryti], o muazinui yra atleidžiama tiek, kiek siekia jo balsas, ir viskas, kas jį girdi, gyvo ir negyvo, liudija už jį, ir jam priklauso toks pat atlygis kaip ir tiems, kurie meldėsi su juo.“¹

Azanas yra vienas didingiausių islamo ritualų. Tai skiriamasis ženklas tarp netikėjimo ir islamo. Al-Bukhari savo „Sahih“ rinkinyje pateikė skyrių pavadinimu: „Skyrius apie tai, kaip azanas apsaugo nuo kraujo praliejimo“, o tada pacitavo Anas Ibn Malik (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisą: „Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, kada tik su mumis leisdavosi į žygį prieš kokią nors gentį, nepuldavo, kol neišaušdavo rytas ir neapsižvalgydavo. Jei išgirsdavo azaną, susilaikydavo nuo jų puolimo, o jei neišgirsdavo, puldavome juos.“². Imamas Al-Khattabi sakė: „Tai paaiškina, kad Azanas yra islamo religijos simbolis ir privaloma pareiga, kurios negalima apleisti. Ir jei vienos vietovės gyventojai sutartų apleisti azaną ir jo atsisakyti, valdovas turi su jais dėl to kovoti“³.

¹ Perdavė Ahmed, Nr. (18506), ir An-Nasai, Nr. (646). Al-Munziri pasakė knygoje „At-targhyb uat-tarhyb“ (1/176): „Hasan (patikimas), gera perdavimo grandinė.“ Ibn Al-Mulakin pasakė knygoje „Al-badr al-munir“ (3/385): „Tai gera perdavimo grandinė.“

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (610), ir Muslim, Nr. (382).

³ „Alam Al-Hadis Šarh Sahih Al-Bukhari“: (1/ 460).

Ketvirtas skyrius: Azano ir ikamos galiojimo sąlygos

1. Islamo išpažinimas: nes jie, atliekami netikinčiojo, negalioja, kadangi tai yra du garbinimo veiksmai, o netikinčiojo garbinimas negalioja.

2. Sveikas protas, nes išprotėjusio, girto ar vaiko garbinimo aktai negalioja, kaip ir visi kiti.

3. Ketinimas: be jo jie negalioja, nes tai yra garbinimo veiksmai, o garbinimas galioja tik su ketinimu, remiantis Pasiuntinio žodžiais:

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى»

„Iš tiesų, atlygis už darbus priklauso nuo ketinimų, ir kiekvienas žmogus bus apdovanotas pagal tai, ką jis ketino.“¹

4. Būti vyru: moters atliktas azanas ar ikama negalioja.

5. Turi būti atliekamas, kai ateina maldos laikas: todėl jis negalioja, jei atliekamas prieš laiką, remiantis Malik Ibn Al-Huvairs (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu, kad Pranašas sakė:

«... فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَدِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ، وَلْيُؤَمِّكُمْ أَكْبَرُكُمْ»

„... kai ateina maldos laikas, tegul vienas iš jūsų skelbia azaną, o vyriausias iš jūsų tegul veda jus

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (1), ir Muslim, Nr. (1907), iš Umar Ibn Al-Khatāb, tebūnie Allahas juo patenkintas, hadiso.

maldoje.“¹ Taigi azanas yra susietas su maldos laiku, o ikama atliekama, kai ketinama pradėti maldą.

6. Azanas, kaip ir ikama, turi būti atliekamas pagal nustatytą tvarką: turima omenyje, kad muazinas turi ištarti azano ir ikamos žodžius pagal šariato tekstuose nurodytą eiliškumą, nesukeisdamas vietomis žodžių ar sakinių, nes azanas yra garbinimo aktas, nustatytas būtent tokia tvarka, todėl jis turi būti atliekamas taip, kaip buvo perduotas, remiantis Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) žodžiais:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ، فَهُوَ رَدٌّ»

„Kas įves į šį mūsų (religijos) reikalą tai, kas jai nepriklauso, tai bus atmesta.“².

7. Azanas, kaip ir ikama, turi būti atliekamas be pertraukų. Nuoseklumas reiškia nepertraukiamą azano žodžių sakymą, nedarant pertraukų dėl pašalinės kalbos ar veiksmų ir nepaliekant didelių laiko tarpų tarp jo dalių.

8. Azanas ir ikama turi būti atliekami arabų kalba ir tais žodžiais, kurie nurodyti sunoje, be prasmę iškraipančių klaidų.

9. Azanas turi būti atliekamas garsiai, nes jei muazinas nuleistų balsą taip, kad girdėtų tik patį

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (628), ir Muslim, Nr. (674).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (2697), ir Muslim, Nr. (1718), iš Aišos, tebūnie Allah ja patenkintas, hadiso.

save, nebūtų pasiektas azano tikslas, remiantis Pranašo žodžiais:

«قُلُودٌ لَّكُمْ أَحَدُكُمْ»

„Tegul vienas iš jūsų jums skelbia azaną.“¹, ir tai nurodo skelbimą garsiai, kad išgirstų kiti, taip pasiekiamas kvietimo tikslas. Jei jis skelbia azaną sau arba su juo esančiam asmeniui, kelti balso nėra būtina, tačiau jis pakelia balsą tiek, kad girdėtų save arba jį girdėtų su juo esantis asmuo. Vis dėlto, pakelti balsą yra geriau, remiantis Abu Said Al-Khudri hadisu nuo Pranašo:

«... فَإِذَا كُنْتَ فِي غَمَمِكَ أَوْ بِأَدْبَتِكَ فَأَذِّنْتَ فَارْفَعْ صَوْتَكَ بِالنِّدَاءِ؛ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ حِينَ وَلَا إِنْسٍ وَلَا شَيْءٍ إِلَّا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

„... Jei būni su savo kaimene ar ganykloje ir skelbi azaną, pakelk balsą, nes nėra džino, žmogaus ar ko kito, kas girdėtų muazino balsą, sklindantį į tolį, ir neliudytų jo naudai Paskutinio teismo dieną.“².

Penktas skyrius: Muazino (azano šauklio) savybės

1. Turi būti žinomas dėl teisingumo ir teisumo. Pranašas sakė:

«الْإِمَامُ ضَامِنٌ، وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ، اللَّهُمَّ أَرْشِدِ الْأَيَّمَةَ، وَاعْفُزْ لِلْمُؤَذِّنِينَ»

„Imamas yra garantas, o muazinas – patikėtinis. Allahe, vesk teisingu keliu imamus ir atleisk

¹ Šaltinis ir autentiškumas pateikti anksčiau.

² Šaltinis ir autentiškumas pateikti anksčiau.

muazinams.“¹ Muazinas yra patikėtinis, atsakingas už maldos ir pasninko laiką, o šią patikėtą pareigą gali atlikti tik teisingas žmogus. Todėl muezinas negali būti nedorėlis, viešai darantis nuodėmes ar praradęs orumą.

2. Turi būti pilnametis, nes pilnamečio azanas yra pilnavertiškesnis. Tačiau sąmoningo amžiaus sulaukusio vaiko azanas taip pat galioja, jei atliekamas laiku, ir jo pakanka, nes juo pranešama apie atėjusį maldos laiką.

3. Turi išmanyti maldos laikus, kad galėtų juos tiksliai nustatyti ir atlikti azaną pačioje jų pradžioje, nes jei jų neišmanys, yra pavojus, kad suklys.

4. Turėti stiprų balsą, remiantis Abdullah Ibn Zaid (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu apie azano sapną, Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) jam pasakė:

«إِنَّ هَذِهِ لَرُؤْيَا حَقٍّ، فَقُمْ مَعَ بِلَالٍ فَإِنَّهُ أُنْدَى وَأَمْدُ صَوْتًا مِنْكَ، قَالَ عَلَيْهِ مَا قِيلَ لَكَ، وَلِئِنَادِ بِذَلِكَ»

„Iš tiesų, tai yra tikras sapnas, taigi eik su Bilal, nes jo balsas yra skambesnis ir stipresnis už tavo. Perduok jam tai, kas tau buvo pasakyta, ir tegul jis tuo šaukia.“², šių žodžių reikšmė:

«وَأَمْدُ صَوْتًا مِنْكَ»

¹ Perdavė Abu Davud, Nr. (517), ir At-Tirmizi, Nr. (207).

² Perdavė At-Tirmizi, Nr. (189), ir pasakė: hadisas hasan (geras) sahih (autentiškas).

„ir stipresnis už tavo“ Tai reiškia: „jo balsas skardesnis ir garsesnis už tavo“. Tai įrodo, kad pageidautina, jog muazinas turėtų skardų ir garsų balsą, nes taip veiksmingiau pranešama apie azaną¹.

5. Turėti gražų balsą, dėl Pasiuntinio (ramybė ir Allaho palaima jam) žodžių anksčiau minėtame Abdullah Ibn Zaid (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadise:

«فَأَنَّهُ أَندَى وَأَمْدُ صَوْتًا مِنْكَ»

„nes jo balsas yra skambesnis ir stipresnis už tavo.“
T. y.: gražesnis ir malonesnis balsas.

6. Būti apsivaliusiam nuo mažojo ir didžiojo chadath (nešvarumo), nes azamas ir ikama yra Allaho atminimas (dhikr), o atliekančiam dhikr pageidautina būti apsivaliusiam.

7. Skelbti azaną stovint, Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«يَا بِلَالُ قُمْ، فَتَدِ بِالصَّلَاةِ»

„Bilal, atsistok, pakviesk į malda.“², Ibn Al-Munzir sakė: „Vieningai sutarta, kad pagal suną muazinas skelbia azaną stovėdamas.“³

8. Skelbti azaną atsisukus į kiblą, kaip minima viename iš Abdullah Ibn Zaid (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadiso pasakojimų apie azano sapną:

¹ Žr.: „Tuhfatul-Ahvazi“: (1/481).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (604), ir Muslim, Nr. (377), iš Ibn Umar (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadiso.

³ Ibn Al-Munzir knyga „Al-Idžma“: (38 psl.).

„Taigi jis atsigręžė į kiblą ir pasakė: „Allahu akbar, Allahu akbar...“ (Allahas yra Didžiausias)“¹ Ibn Al-Munzir pasakė: „Islamo mokslininkai vieningai sutaria, kad suna yra atsigręžti į kiblą skelbiant adhaną.“²

9. Įkišti rodomuosius pirštus į abi ausis, sekant Bilal (tebūnie Allahas juo patenkintas) veiksmu, kai jis skelbdavo azaną Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) akivaizdoje, apie kurią pranešė Abu Džuhaifa (tebūnie Allahas juo patenkintas): „Mačiau Bilal, skelbiantį azaną: jis sukiojosi ir kreipė savo veidą į vieną ir į kitą pusę, o jo pirštai buvo jo ausyse. Allaho Pasiuntinys, ramybė ir Allaho palaima jam, tuo metu buvo savo raudonoje palapinėje...“³

Po šio hadiso perdavimo imamas At-Tirmizi pasakė: Ir tai yra Ahl al-ilm (islamo žinovų) praktika: pageidautina, kad muazinas įkištų pirštus į abi ausis azano metu.

Ibn Šubruma, paklaustas, kodėl muazinui įsakyta įkišti pirštus į abi ausis, atsakė: „Dėl balso stiprumo...“⁴

¹ Perdavė Abu Davud, Nr. (507).

² Ibn Al-Munzir knyga „Al-Idžma“: (38 psl.).

³ Perdavė At-Tirmizi, Nr. (197), ir pasakė: hadisas yra hasan (geras) sahih (autentiškas), o jo pagrindas yra Al-Bukhari „Sahih“ rinkinyje, Nr. (634), su formuluote: Aun Ibn Abi Džuhaifa perdavė nuo savo tėvo, kad jis matė Bilal skelbiantį azaną, „todėl pradėjau sekti jo burną žvilgsniu į vieną ir kitą pusę, kai jis sakė azano žodžius.“

⁴ „Al-Ausat“, Nr. (4/11).

An-Navavi (tegul Allahas jo pasigaili) pasakė: Suna yra įkišti pirštus į ausų landas, ir dėl to sutariama, Al-Mahamili knygoje „Al-Madžmu“ tai perdavė iš daugumos islamo žinovų. Mūsų mokslininkai sakė: „Tai turi ir kitą naudą: žmogus gali negirdėti jo balso dėl kurtumo, didelio atstumo ar kitų priežasčių, todėl iš jo pirštų supranta, kad tai yra azanas.“¹

10. Pasisukti į dešinę, kai sako: „haija alas-salah“, abu kartus, ir į kairę, kai sako: „haija alal-falah“, abu kartus, nepajudinant pėdų; remiantis Abu Džuhaifa (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu apie Bilal (tebūnie Allahas juo patenkintas) azaną Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) akivaizdoje, kuriame jis pasakė:

«فَجَعَلْتُ أَتْبَعَ فَأَهُ، هَاهُنَا وَهَاهُنَا، يَقُولُ: يَمِينًا وَشِمَالًا: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ»؛

„Aš ėmiau sekti jo burną akimis, į dešinę ir į kairę, kai jis sakė: „haija alas-salah“ (ateikite į maldą) ir „haija alal-falah“ (ateikite į sėkmę)“². Nes taip azanas yra geriau girdimas tiems, kurie yra toliau nuo mečetės.

11. Sakyti azaną lėtai, be per didelių ištesimų, nes azanas yra pranešimas tiems, kurių nėra mečetėje, todėl lėtas tarimas yra geresnis, o ikamą

¹ „Šarh al-muhazab“ (3/113).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (634), ir Muslim, Nr. (503), formuluotė yra Muslim.

sakyti greitai, nes ji yra pranešimas jau esantiems, todėl jai tinka skubėjimas.¹

12. Muazinas turi skelbti azaną taip, kaip nustatyta: savo natūraliu, paprastu balsu, be dainavimo manieros ir be ištesimų, kurie pakeistų jo tikslą, laikydamasis nustatytų sąlygų ir elgesio normų.

Šeštas skyrius: Azano ir ikamos forma

Pranašo tekstuose yra perduotos kelios azano ir ikamos formos. Viena iš jų aprašyta Abdullah Ibn Zaid (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadise, kuriame azano žodžiai yra šie:

Allahu akbar, Allahu akbar, Allahu akbar, Allahu akbar (Allahas yra Didžiausias).

Ašhadu alla ilaha illallah, ašhadu alla ilaha illallah (liudiju, kad nėra jokio kito dievo, išskyrus Allahą).

Ašhadu anna muhammadan rasulullah, ašhadu anna muhammadan rasulullah (liudiju, kad Muhammedas yra Allaho Pasiuntinys).

Haija alas-salah, haija alas-salah (ateikite į maldą).

Haija alal-falah, haija alal-falah (ateikite į sėkmę).

Allahu akbar, Allahu akbar.

¹ Žr.: Ibn Kudama knyga „Al-Mughni“, Nr. 1/295.

La ilaha illallah (nėra jokio kito dievo, išskyrus Allahą).

Ikamos žodžiai:

Allahu akbar, Allahu akbar.

Ašhadu alla ilaha illallah.

Ašhadu anna muhammadan rasulullah.

Haija alas-salah, haija alal-falah.

Kad kamatis-sala, kad kamatis-sala (malda prasidės).

Allahu akbar, Allahu akbar.

La ilaha illallah.¹

Tai yra azano ir ikamos žodžiai, kurių nuolat laikėsi Bilal (tebūnie Allahas juo patenkintas) kartu su Pranašu (ramybė ir Allaho palaima jam) tiek būnant savo gyvenamojoje vietovėje, tiek kelionėje, iki pat Pranašo mirties.

Fadžr azano metu po „haija alal-falah“ jis sako: „as-salatu khairun minan-naum“ (malda yra geriau nei miegas), du kartus; remiantis tuo, ką perdavė Abu Mahzura (tebūnie Allahas juo patenkintas), kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) jam pasakė:

«فَإِنْ كَانَتْ صَلَاةُ الصُّبْحِ قُلْتَ: الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ، الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ»

¹ Perdavė Abu Davud, Nr. (499), ir At-Tirmizi sutrumpintai, Nr. (189), ir pasakė: Abdullah Ibn Zaid hadisas yra hasan (geras) sahih (autentiškas).

„O jei tai fadžr malda, tuomet sakyk: „as-salatu khairun minan-naum, as-salatu khairun minan-naum“ (malda yra geriau nei miegas).“¹.

Yra ir kita azano forma, tai yra tardži (t.y. pakartojimas): muazinas žemina savo balsą tariant du liudijimus, tada pakartoja juos pakeltu balsu. O ikamoje jis juos padvigubina. Ši forma yra paminėta Abu Mahzura (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadise: „Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, pats mane išmokė azano ir pasakė:

«قُل: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ - مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ - قَالَ: ثُمَّ ارْجِعْ، فَمَدَّ صَوْتَكَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ».

„Sakyk: Allahu akbar, Allahu akbar, Allahu akbar, Allahu akbar, ašhadu alla ilaha illallah, ašhadu alla ilaha illallah, ašhadu anna Muhammadan rasulullah, ašhadu anna Muhammadan rasulullah. Jis pasakė: Tada grįžk ir pakelk savo balsą: ašhadu alla ilaha illallah, ašhadu alla ilaha illallah, ašhadu anna Muhammadan rasulullah, ašhadu anna Muhammadan rasulullah, haija alas-sala, haija alas-sala, haija alal-falah, haija alal-falah, Allahu akbar, Allahu akbar, la ilaha illallah.“

¹ Perdavė Abu Davud, Nr. (500), An-Navavi veikale „Khulasat al-ahkam“, Nr. (1/286), teigė, kad tai yra hasan (geras).

«وَالْإِقَامَةُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

„O ikamos žodžiai: Allahu akbar, Allahu akbar, Allahu akbar, Allahu akbar, ašhadu alla ilaha illallah, ašhadu alla ilaha illallah, ašhadu anna Muhammadan rasulullah, ašhadu anna Muhammadan rasulullah, haija alas-sala, haija alas-sala, haija alal-falah, haija alal-falah, kad kamatis-sala, kad kamatis-sala, Allahu akbar, Allahu akbar, la ilaha illallah.“

1.

Tai yra įvairovės skirtumas, ir kad ir kurią iš šių nustatytų formų muazinas pasirinktų, tai yra gerai. Šeikh Al-Islam Ibn Taimija (tegul Allahas jį pasigaili) sako, paminėjęs kai kurias nustatytas azano formas: „Taigi, teisingas yra hadiso žinovų ir jų, kurie su jais sutinka, požiūris, pagal kurį leidžiama viskas, kas yra patvirtinta šiuo klausimu iš Pranašo, ramybė ir Allaho palaima jam, ir jie nieko iš to nelaiko nepageidaujamu; nes azano ir ikamos formų įvairovė yra kaip Korano recitacijų įvairovė, tikėjimų liudijimų žodžių ir panašių dalykų formų įvairovė. Ir niekam nevalia laikyti

¹ Perdavė Abu Davud, Nr. (502, 503).

nepageidaujamu to, ką Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, įteisino savo žmonėms.“¹.

Septintas skyrius: Ką reikėtų pasakyti išgirdus azaną ir kokią dua sakyti po jo

Pageidautina tiems, kurie išgirdo azaną, kartoti tai, ką sako muazinas; remiantis Abu Said Al-Khudri (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu, kuriame Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«إِذَا سَمِعْتُمُ الدَّاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَدِّنُ»

„Kai girdite azaną, kartokite tai, ką sako muazinas.“². Išskyrus tada, kai muazinas sako: „haija alas-sala“ ir „haija alal-falah“, klausiančiam pageidautina po kiekvieno iš jų pasakyti:

«لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»

„La haula va la kuvata illa billah“ (visa galia ir jėga priklauso Allahui) Remiantis Umar Ibn Al-Khatib (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu, kuriame jis pranešė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakė:

«إِذَا قَالَ الْمُؤَدِّنُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، فَقَالَ أَحَدُكُمْ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، ثُمَّ قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، قَالَ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ، قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، ثُمَّ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِنْ قَلْبِهِ، دَخَلَ الْجَنَّةَ»

¹ Fatvų rinkinys: (22/ 66).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (611), ir Muslim, Nr. (383).

„Kai muazinas sako: „Allahu akbar, Allahu akbar“, jūs pakartojate: „Allahu akbar, Allahu akbar“, kai jis sako: „ašhadu alla ilaha illallah“, jūs pakartojate: „ašhadu alla ilaha illallah“, kai jis sako: „ašhadu anna Muhammadan rasulullah“, jūs pakartojate: „ašhadu anna Muhammadan rasulullah“, kai jis sako: „haija alas-sala“, jūs sakote: „la haula vala kuvata illa billah“, kai jis sako: „haija alal-falah“, jūs sakote: „la haula vala kuvata illa billah“, kai jis sako: „Allahu akbar, Allahu akbar“, jūs pakartojate: „Allahu akbar, Allahu akbar“, kai jis sako: „la ilaha illallah“, jūs pakartojate: „la ilaha illallah“. Kas visą tai sako nuoširdžiai pateks į rojų.“¹

Ir sakyti: (Aš liudiju, kad niekas neturi teisės būti garbinamas, išskyrus Allahą, vieną, be partnerio, ir kad Muhammedas yra Jo tarnas bei Pasiuntinys. Esu patenkintas Allahu kaip Viešpačiu, Muhammedu kaip Pasiuntiniu ir islamu kaip religija) po dviejų liudijimų.

Sad Ibn Abi Vakas (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيَ اللَّهُ رَبًّا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ».

„Kas išgirdęs muaziną pasako: „Ašhadu alla ilaha illallah vahdahu la šarika lah, va anna Muhammadan abduhu va rasuluh, raditu billahi

¹ Perdavė Muslim, Nr. (385).

rabban, va bi Muhammadin rasulan, va bil islami dinan (Aš liudiju, kad niekas neturi teisės būti garbinamas, išskyrus Allahą, vieną, be partnerio, ir kad Muhammedas yra Jo tarnas bei Pasiuntinys. Esu patenkintas Allahu kaip Viešpačiu, Muhammedu kaip Pasiuntiniu ir islamu kaip religija) jo nuodėmės bus atleistos.“¹

Kai muazinas fadžr maldos azano metu sako: „as-salatu khairun minan-naum“ (malda yra geriau nei miegas), klausiantis sako tą patį, remiantis Pranašo žodžiais:

«إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَدِّنُ»

„Kai girdite azaną, kartokite tai, ką sako muazinas.“²

Tada prašo Allaho palaimos Pranašui, ir sako tai, kas yra perduota hadise, kad Pranašas pasakė:

«مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّامَةِ، وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

„Prisikėlimo dieną mano tarpininkavimą gaus tas, kuris, išgirdęs azaną, sako: Allahe, šio tobulo kvietimo ir nustatytos maldos Viešpatie, kuri netrukus bus atlikta, suteik Muhammedui užtarimo ir palankumo teisę ir pakelk jį į šlovingą padėtį, kurią jam pažadėjai.“³, žodžiai:

¹ Perdavė Muslim, Nr. (386).

² Bendrai sutarta pagal Al-Bukhari ir Muslim.

³ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (614), iš Džabir (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadiso.

«الدَّعْوَةُ النَّامَةُ»

„**tobulo kvietimo**“ reiškia azano kvietimą, tobulas ir pilnas, kadangi jame yra Allaho išaukštinimas ir Jo vienumas, liudijimas apie Pasiuntinio misiją ir kvietimas į gėrį.

«وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ»

„**ir nustatytos maldos**“ reiškia maldą, kuri tuojaus bus atlikta.

«الْوَسِيلَةُ»

„**užtarimo**“ (vasila) tai yra rangas rojuje.

«الْقَضِيَّةُ»

„**palankumo teisę**“ tai yra aukšta garbė, kuria niekas su juo nesidalija.

«مَقَامًا مَحْمُودًا»

„**šlovingą padėtį**“ tai kiekvienas rangas, už kurį jį šlovina žmonės, įskaitant tarpininkystę visiems susirinkusiems žmonėms, kad tarp jų būtų nuspręsta.

Abdullah Ibn Amr Ibn Al-As (tebūnie Allahas juo patenkinamas) pranešė, kad girdėjo Pranašą (ramybė ir Allaho palaima jam) sakant:

«إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ، فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ، ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ؛ فَإِنَّهُ مَن صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا، ثُمَّ سَلُوا اللَّهَ لِي الْوَسِيلَةَ، فَإِنَّهَا مَنزِلَةٌ فِي الْجَنَّةِ، لَا تَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِّنْ عِبَادِ اللَّهِ، وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ، فَمَنْ سَأَلَ لِي الْوَسِيلَةَ، حَلَّتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ»

„Kai išgirsite muaziną, kartokite tai, ką jis sako, ir tada prašykite Allaho palaimos man, nes tas, kuris

vieną kartą paprašys Allaho palaimos man, Allahas palaimins jį dešimt kartų. Tada prašykite Allaho duoti man Vasilą, o tai yra aukštas rangas rojuje, kuri priklausys tik vienam iš Allaho tarnų, ir aš tikiuosi, kad tuo tarnu būsiu aš. Jei kas nors prašo Vasilos man, jam bus garantuotas mano tarpininkavimas.“¹.

Tarp azane atsiradusių naujovių, yra tai, kad po azano muazinas pakelia balsą, prašydamas Allaho palaimos ir ramybės Pranašui. Taip pat po azano sakyti dhikr: (Allahe, šio tobulo kvietimo Viešpatie...), kartu bendrai su visais susirinkusiais, pakeliant rankas. Taip pat pridėti „hakan“ arba „abadan“ kartojant po muazino, sakant: „hakan la ilaha illallah“ arba „abadan la ilaha illallah“. Visa tai neturi jokio įrodymo.

Aštuntas skyrius: Sprendimas dėl išėjimo iš mečetės po azano

Vyrai draudžiama išeiti iš mečetės po azano, kol jis dar nepasimeldė, išskyrus, jei jis turi pateisinamą priežastį arba ketina grįžti į mečetę, tokiu atveju jam nėra nuodėmės. Abu Aš-Šatha pasakė: Buvome susėdę mečetėje su Abu Huraira, kai muazinas skelbė azaną. Tada vienas vyras atsistojo ir išėjo. Abu Huraira nulydėjo jį žvilgsniu, kol tas išėjo iš mečetės. Tada Abu Huraira pasakė:

¹ Perdavė Muslim, Nr. (384).

„O šis, jis iš tiesų nepakluso Abu Al-Kasim (ramybė ir Allaho palaima jam).“¹

Perdavęs šį hadisą savo „Sunan“ rinkinyje, At-Tirmizi pasakė: „Ir tokia yra žinovų iš Pranašo kompanjonų ir tų, kurie buvo po jų, praktika: kad niekas neturėtų išeiti iš mečetės po azano, nebent turėdamas pateisinamą priežastį, pavyzdžiui, jei jis yra be vudu, arba dėl neišvengiamo reikalo.“²

Devintas skyrius: Laiko tarpas tarp azano ir ikamos

Sunoje yra nurodyta, kad buvo pakankamai laiko tarp azano ir ikamos. Abdullah Ibn Mughafal (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė, kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ، بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلَاةٌ»، ثُمَّ قَالَ فِي الثَّالِثَةِ: «لِمَنْ شَاءَ»

„Yra malda tarp kiekvienų dviejų azanų, yra malda tarp kiekvienų dviejų azanų.“ Trečią kartą jis pridėjo: „Kam norės.“³ „Du azanai“ reiškia azaną ir ikamą. Muazinas tarp azano ir ikamos palieka laiko tarpą, kad esantieji galėtų atlikti du rakatus prieš maldą, ir kad į mečetę atvyktų žmonės ir suspėtų į maldą.

Imamas Ahmed pasakė: „Muazinui, sušaukus azaną, derėtų neskubėti su ikama, o palaukti, kol ateis mečetės lankytojai ir kol tas, kuriam reikia

¹ Perdavė Muslim, Nr. (655).

² „Sunan At-Tirmizi“: (1/397), Nr. (204).

³ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (627), ir Muslim, Nr. (838).

pasituštinti, spės atlikti savo reikalą. Tarp azano ir ikamos derėtų padaryti pertrauką.“¹

Dešimtas skyrius: Muazino atsakomybė ir etiketas

Muazinui dera savo azanu siekti Allaho Aukščiausiojo palankumo, remiantis Uthman Ibn Abi Al-As hadisu:

«إِنَّ مِنْ آخِرِ مَا عَاهَدَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ اتَّخِذَ مُؤَدَّتًا لَا يَأْخُذُ عَلَى أَدَانِهِ أَجْرًا».

„Vienas iš paskutinių Allaho Pasiuntinio, ramybės ir Allaho palaima jam, nurodymų man buvo, kad paskirčiau muaziną, kuris neimtų atlygio už azano skelbimą.“²

Perdavęs šį hadisą, At-Tirmizi, tegul Allahas jo pasigaili, pasakė: „Ir tokia yra islamo mokslininkų nuomonė: jie laiko nepageidaujamu, kad muazinas imtų atlygį už azaną, ir rekomenduoja, kad jis tai darytų nuoširdžiai, tikėdamasis atlygio iš Allaho.“

Mokėti muazinui iš musulmonų išdo nėra blogai, nes išdas ir buvo įsteigtas musulmonų gerovei, o azanas ir ikama yra musulmonų gerovės dalis³.

Muazinas privalo žinoti, kad jis yra atsakingas už penkių maldų azaną jų laiku, nes Pranašas sakė:

«الْإِمَامُ ضَامِنٌ، وَالْمُؤَدِّتُ مُؤْتَمَنٌ»

¹ Ibn Taimija „Fikh pagrindų paaiškinimas“ knyga, Maldos skyrius: (135 psl.).

² Perdavė At-Tirmizi, Nr. (209), kuris įvertino hadisą kaip hasan (geras).

³ Žr.: Al-Kahtani knyga „Azanas ir ikama“: (19 psl.).

„Imamas yra garantas, o muazinas – patikėtinis.“¹ Tai yra, jis yra atsakingas už maldų laikus, todėl privalo ateiti į mečetę apsivalęs ir pakankamai anksti prieš azano laiką, ir neturėtų praleisti azano, nebent turėdamas pateisinamą priežastį. Tokiu atveju jis privalo paskirti pavaduotoją, kuris atliktų azaną.

Muazinas turi atsižvelgti į šiuos dalykus:

(1) Privaloma rūpintis mečetės švara ir priežiūra bei bendradarbiauti su mečetės darbuotojais ir bendruomene. Allahas pagyrė tuos, kurie rūpinasi Jo namais, sakydamas:

﴿إِنَّمَا يَعْزُمُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ إِلَّا لِلَّهِ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾ (18)

{Allaho mečetės bus prižiūrimos tik tų, kurie tiki Allahą ir Paskutiniąją dieną, atlieka maldą ir duoda zakatą, ir nieko nebijo, tik Allaho. Tai jie, kurie yra teisingai vedami.} [Koranas, sūra „Atgaila“ 9:18] Nesvarbu, ar jų priežiūra mečetei pasireiškia statyba, priežiūra ir švara, ar maldos atlikimu ir Allaho minėjimu joje, – abi šios reikšmės yra turimos omenyje kalbant apie priežiūrą.²

(2) Išmokti teisingą tikėjimo doktriną ir azano, apsivalymo bei maldos nuostatas, atmintinai mokėti nemažą Korano dalį ir būti

¹ Perdavė Abu Davud, Nr. (517), ir At-Tirmizi, Nr. (207), nuo Abu Huraira.

² Žr.: Ibn Hadžar, „Fath al-bari“: 1/ 541.

kompetentingam pavaduoti imamą, kai šis nedalyvauja maldoje.

(3) Vykdyti gėrio įsakymą ir blogo draudimą, kviesti pas Allahą su išmintimi ir geru pamokymu, būti švelniam su žmonėmis ir kantriam dėl jų skriaudų, ir bendradarbiauti tame su mečetės imamui.

(4) Mečetė turi būti skirta tik mokslui, garbinimui ir tam, kas naudinga maldininkams, ir joje reikia vengti visko, kas jiems kenkia jų religijoje ir pasaulietiniame gyvenime.

(5) Sutarti ir bendradarbiauti su mečetės bendruomene ir jos lankytojais, teirautis apie juos, kai jų nebūna, lankytis pas juos, kai jie suserga, melstis už mirusiųjų iš jų ir eiti į laidotuves, bei palaikyti juos nelaimėse ir varguose.

Antroji tema: Vedimo maldoje taisyklės

Pirma: Imamo pareigybės apibrėžimas

Vedimas maldoje: tai, kai vyras iš maldininkų žengia į priekį, kad kiti juo sektų savo maldoje. O imamas maldoje yra tas, kuriuo žmonės vadovaujasi – t. y. seka – savo maldoje.¹

¹ Žr.: „Hašijat ar-raud al-murabba“: (2/296), Al-Kahtani knyga „Al-imama fi as-sala“, (6 psl.).

Antra: Vadovavimo maldoje teisėtumas ir nuopelnas

Vadovauti maldoje yra vienas iš kilniausių darbų, kurio imasi geriausi žmonės, pasižymintys kilniomis savybėmis, tokiomis kaip išmanymas, Korano recitavimo mokėjimas, teisingumas ir kitomis, kaip bus paaiškinta vėliau. Be šio vadovavimo neįsivaizduojama bendruomenės malda, kuri yra viena didingiausių islamo apeigų.¹

Iš vadovavimo maldoje pranašumų:

1. Vadovavimo dorybė yra gerai žinoma, jos ėmėsi pats Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam), taip pat ir teisingai vadovaujami kalifai, ir jos vis dar imasi geriausi musulmonai savo žiniomis ir darbais.²

2. Vadovavimas maldoje yra teisėta, nuopelninga pareiga, kurios imasi nuopelningi asmenys, remiantis Pranašo (ramybė ir Allaho palaima) žodžiais:

«يَوْمَ الْقَوْمِ أَقْرَأُوهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ...»

„Žmonių grupei vadovauja geriausiai iš jų recituojantis Allaho Knygą...“³, ir yra žinoma, kad geriausiai recituojantis yra pranašesnis, todėl to

¹ Žr.: Kuveito fikh enciklopedija: (6/ 201).

² Žr.: Al-Kahtani knyga „Al-imama fi as-sala“, (9 psl.).

³ Perdavė Muslim, Nr. (673), iš Abu Masud Al-Ansari, tebūnie Allahas juo patenkintas.

susiejimas su imamo savybėmis rodo to pranašumą.¹

3. Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) dua už lyderius, prašant jiems vedimo: Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«الإِمَامُ ضَامِنٌ، وَالْمُؤَدِّنُ مُؤْتَمَنٌ، اللَّهُمَّ ارْشِدِ الْأَئِمَّةَ، وَاعْفُ رَ لِلْمُؤَدِّنِينَ»

„Imamas yra garantas, o muazinas yra patikėtinis. O Allahe, vesk imamus tiesiu keliu ir atleisk muazinams.“²

Žodžiai: „imamas yra garantas“ reiškia jis yra atsakingas už pasekėjų maldos galiojimą, nes jų malda yra susijusi su jo malda. O žodžiai: „Allahe, vesk imamus tiesiu keliu“ reiškia: vesk juos į teisingą kelią, kad jie atliktų maldą tobuliausiu būdu.³

Trečia: Kas turi didžiausią teisę vadovauti maldoje

Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) paaiškino, kas turi didžiausią teisę ir pirmenybę būti imamu. Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

¹ Žr.: „Aš-šarh al-mumti ala zad al-mustakni“: (2/41).

² Perdavė Abu Davud, Nr. (517), ir At-Tirmizi, Nr. (207).

³ žr.: Al-Aini knyga „Šarh Abi Davud“: 2/468, ir Al-Manavi knyga „Faid al-Kadir“: 3/182.

«يَوْمَ الْقَوْمِ أَقْرَأُكُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ، فَإِنْ كَانُوا فِي الْوَرَاءَةِ سَوَاءً، فَأَعْلَمُهُمْ بِالسُّنَّةِ، فَإِنْ كَانُوا فِي السُّنَّةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً، فَإِنْ كَانُوا فِي الْهِجْرَةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ سِلْمًا - وَفِي رِوَايَةٍ: سِنًا - وَلَا يَوْمَ الرَّجُلِ الرَّجُلِ فِي سُلْطَانِهِ»

„Žmonėms vadovauja geriausiai Allaho Knygą išmanantis; jei jie lygūs Knygos išmanyme, tuomet geriausiai suną išmanantis; jei jie lygūs sunos išmanyme, tuomet anksčiausiai atlikęs hidžrą; jei jie lygūs hidžros atlikime, tuomet anksčiausiai priėmęs islamą – kitoje versijoje: vyriausias amžiumi. Ir tegul žmogus nevadovauja kitam žmogui jo valdžioje.“¹. Pirmiausi ir labiausiai nusipelnę iš žmonių vadovavimui maldoje yra šie:

1. Daugiausiai Koraną mintinai išmokęs, geriausiai jį recituojantis – tas, kuris tobulai įvaldęs Korano recitavimą ir atlieka jį pačiu tobuliausiu būdu – ir išmanantis maldos supratimą (fikh). Jei susitinka tas, kuris recituoja geriau, ir tas, kuris recituoja prasčiau, bet yra labiau išmanantis (fikh), pirmenybė teikiama labiau išmanančiam recituotojui prieš geriau recituojantį, bet neišmanantį, nes poreikis supratimui maldoje ir jos taisyklėse yra didesnis už poreikį tobulo recitavimo.

2. Toliau – geriausiai išmanantis suną. Jei du imamai yra lygūs savo recitavimu, tačiau vienas iš jų turi gilesnį supratimą apie suną, pirmenybė

¹ Perdavė Muslim, Nr. (673).

teikiama jam, remiantis Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakymu:

«فَإِنْ كَانُوا فِي الْقِرَاءَةِ سَوَاءً، فَأَعْلَمُهُم بِالسُّنَّةِ»

„jei jie lygūs Knygos išmanyme, tuomet geriausiai suną išmanantis“

3. Tada pirmenybė teikiama tam, kuris anksčiausiai emigravo iš netikėjimo šalies į islamo šalį, jei jų recitavimas ir sunos išmanymas yra vienodi, nes Pranašas sakė:

«فَإِنْ كَانُوا فِي السُّنَّةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ هِجْرَةً»

„jei jie lygūs sunos išmanyme, tuomet anksčiausiai atlikęs hidžrą“

4. Tada senesnis islame, jei jie yra lygūs hidžroje, nes Pranašas pasakė:

«فَإِنْ كَانُوا فِي الْهِجْرَةِ سَوَاءً، فَأَقْدَمُهُمْ سِلْمًا»

„jei jie lygūs hidžros atlikime, tuomet anksčiausiai priėmęs islamą“

5. Tada – vyriausias amžiumi, jei jie lygūs visais anksčiau minėtais atžvilgiais, nes Pranašas viename iš hadiso versijų pasakė:

«فَأَقْدَمُهُمْ سِنًا»

„vyriausias amžiumi“ Viename hadise Malik Ibn Al-Huvairith (tebūnie Allahas juo patenkintas) sakė:

«فَلْيُؤَدِّنْ لَكُمْ أَحَدَكُمْ، وَلْيُؤَمِّكُمْ أَكْبَرُكُمْ»

„Tegul vienas iš jūsų jums šaukia azaną, ir tegul vyriausias iš jūsų jums vadovauja maldoje.“¹

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (628), ir Muslim, Nr. (674).

Šiame hadise Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) davė pirmenybę vyresniam, nes jų žinios buvo panašios.

Jei jie yra lygūs visais anksčiau minėtais atžvilgiais ir ginčijasi, nes kiekvienas nori tapti imamu, tarp jų traukiami burtai. Tas, kuris laimi burtus, paskiriamas vadovauti, nes jie yra vienodai tinkami, o suderinti abiejų neįmanoma, todėl, kaip ir kitų teisių atveju, sprendžiama traukiant burtus.

Namų šeimininkas turi pirmumo teisę vadovauti maldai prieš savo svečią, kaip ir valdovas – aukščiausiasis imamas – turi pirmumo teisę prieš kitus, jei abu yra tinkami, remiantis Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) žodžiais:

«لَا يُؤْمَنُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي أَهْلِهِ وَلَا فِي سُلْطَانِهِ»

„Tegul žmogus nevadovauja kitam nei jo namuose, nei jo valdžioje.“

Tas pats galioja ir nuolatiniam mečetės imamui. Jis turi pirmenybę prieš kitus – išskyrus valdovą – net jei kas nors kitas geriau už jį recituoja Koraną ir yra labiau išmanantis, dėl anksčiau minėto bendro hadiso.

Ibn Umar (tebūnie Allahas juo patenkintas) turėjo išlaisvintąjį tarną, kuris meldavosi mečetėje. Kartą, jam atvykus, jo buvęs tarnas

pastatė jį priekyje. Ibn Umar jam pasakė: „Tu turi pirmenybę vadovauti maldoje savo mečėtėje.“¹

Pirmenybės teikimas kitam, o ne jam, yra melas ir jo įskaudinimas.

Islamo mokslininkų nuomonės išsiskyrė dėl nepilnamečio berniuko vadovavimo maldai, kai kurie iš jų tai leido, remdamiesi Amr Ibn Salama (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu:

«أَنَّهُ أَمَّ قَوْمَهُ فِي عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ ابْنُ سِتٍّ أَوْ سَبْعِ سِنِينَ».

„kad jis vadovavo savo žmonėms Pranašo, ramybė ir Allaho palaima jam, laikais, būdamas šešerių ar septynerių metų.“²

Savanoriškai besimeldžiančiojo vadovavimas privalomai besimeldžiančiam yra teisingas, remiantis Muaz Ibn Džabal (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešimu:

«أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ الْعِشَاءَ، ثُمَّ يَرْجِعُ فَيُصَلِّي بِقَوْمِهِ تِلْكَ الصَّلَاةَ».

„kad jis atlikdavo iša maldą su Pranašu, ramybė ir Allaho palaima jam, tada grįždavo ir atlikdavo tą pačią maldą su savo žmonėmis“³

¹ Perdavė Aš-Šafi: „Al-Umm“, Nr. (1/185), Abd Ar-Razak: „Al-Musannaf“, Nr. (2/399), Al-Baihaqi, Nr. (3/126) (5531). An-Navavi: „Al-Khulasa“ knygoje, Nr. (2/701), pasakė, kad hadiso perdavimo grandinė yra hasan (gera) arba sahih (autentiška). Al-Albani perdavimo grandinę įvertino kaip hasan: „Irua al-ghalil“, Nr. (2/302).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (4302).

³ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (701), ir Muslim, Nr. (465).

Ketvirta: Tie, kuriems draudžiama vadovauti maldoje

Draudžiama vadovauti maldoje šiais atvejais:

1. Moters vadovavimas vyrui maldoje, remiantis bendru Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakymu:

«لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمَرَهُمْ امْرَأَةٌ»

„Nebus sėkminga tauta, patikėjusi savo reikalus moteriai.“¹, o vadovavimas maldoje yra vadovavimo rūšis, ir todėl, kad iš esmės moterys meldžiasi paskutinėse eilėse, kaip yra nurodyta sunoje. Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakė:

«خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أُولَئِهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أُولَئِهَا»

„Geriausia vyrų eilių yra pirmoji, o blogiausia - paskutinė. Geriausia moterų eilių yra paskutinė, o blogiausia - pirmoji.“², tai daroma siekiant ją apsaugoti ir pridengti. Jei jai būtų leista vadovauti maldoje, tai prieštarautų šiam šariato principui. Islamo žinovai sutarė dėl šio klausimo. Imamas Ibn Hazm (tegul Allahas jo pasigaili) sako: „Ir jie sutarė, kad moteris nevadovauja vyrams maldoje, jiems

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (4425), nuo Abu Bakr (tebūnie Allahas juo patenkintas).

² Perdavė Muslim, Nr. (440).

žinant, kad ji yra moteris, o jei jie taip pasielgtų, jų malda, pagal vieningą sutarimą, yra negaliojanti.“¹

2. Vadovavimas maldoje asmens, esančio ritualinio nešvarumo būsenoje, arba ant kurio yra nadžasa (materialus nešvarumas), jam apie tai žinant, tačiau jei besimeldžiantieji apie tai nežinojo, kol malda pasibaigė, jų malda yra galiojanti, remiantis Umar Ibn Al-Khatāb (tebūnie Allahas juo patenkintas) žodžiais:

«أَنَّه صَلَّى بِالنَّاسِ وَهُوَ جُنُبٌ، فَأَعَادَ، وَلَمْ يَأْمُرْهُمْ أَنْ يُعِيدُوا».

„kad jis, būdamas džanaba būsenoje, meldėsi su žmonėmis, tad pats pakartojo maldą, o jiems kartoti neliepė.“²

Abd Ar-Rahman Ibn Mahdi (tegu Allahas jo pasigaili) pasakė: „Tai yra bendras sutarimas: tas, kuris yra didžiojo chadath (nešvarumo) būsenoje, turi pakartoti maldą, o kiti nekartoja. Kiek man žinoma, šiuo klausimu nėra nesutarimų.“³

3. Vadovavimas maldoje to, kuris nėra išmokęs atmintinai sūros Al-Fatiha, arba nemoka jos taisyklingai recituoti, arba sujungia joje raides, kurių negalima sujungti, kaip tas, kuris sujungia raidę „ha“ su raide „ra“ Allaho, Aukščiausiojo, žodžiuose:

(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝۲)

¹ „Maratib al-idžma“: (27 psl.).

² Perdavė Ad-Darakutni savo „Sunan“ rinkinyje: (1371).

³ „Sunan Ad-Darakutni“: (2/ 188).

{Visa šlovė ir dėkingumas – Allahui, Alamyn (žmonijos, džinų ir visa, kas egzistuoja) Viešpačiui.} [Koranas, sūra „Atveriančioji“ 1:2]. Nes jis sulieja raidę su jai nepanašia ar negimininga, arba pakeičia vieną raidę kita, pavyzdžiui, raidę „ra“ į „ja“, arba daro prasmę iškreipiančią tarimo klaidą. Todėl jo vadovavimas maldoje negalioja, išskyrus tiems, kurie yra į jį panašūs, nes jis nesugeba atlikti vieno iš maldos stulpų arba jį atlieka netinkamai.

4. Vadovavimas maldoje asmens, atliekančio religinę naujovę, kuri prisikirama prie kufr (netikėjimo veiksmų), nes Allahas sakė:

{أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ 18}

{Ar tada tas, kuris yra tikintysis kaip tas, kuris yra nepaklusnus Allahui? Nevienodi jie yra.} [Koranas, sūra „Nusilenkimas“ 32:18]. „Nepaklusnus Allahui“ čia yra netikintysis (kafir), kaip aiškėja iš eilučių konteksto.

5. Draudžiama vadovauti maldoje mečetėje, kurioje yra nuolatinis imamas, todėl niekam kitam neleidiama vesti maldos prieš jį, išskyrus su jo leidimu, arba jam vėluojant ir esant laiko trūkumui.¹

Penkta: Tie, kurių vadovavimas maldoje yra nepageidaujamas

Nepageidautina (makruh), kai maldoje vadovauja:

¹ Žr.: Al-Salman „Fikh klausimai ir atsakymai“: (1/163).

1 - Tas, kuris recituodamas daro daug klaidų, nekeičiančių prasmės, nesvarbu, ar Al-Fatiha sūroje, ar kitoje, pavyzdžiui, perskaito „Al-hamda lillahi“ vietoj „Al-hamdu lillahi“. Jo malda yra galiojanti, tačiau nepageidautina, kad jis būtų imamu, remiantis Pranašo žodžiais:

«يَوْمَ الْقَوْمِ أَقْرَأُ لَهُمْ لِكِتَابِ اللَّهِ»

„Žmonėms maldoje vadovauja geriausiai iš jų Allaho Knygą recituojantis.“¹

Jei recitavimo klaida, keičianti prasmę, padaroma ne sūroje Al-Fatiha dėl užmaršumo, nežinojimo ar kalbos defekto, vadovavimas maldai yra galiojantis, nors ir nepageidautinas. Jei jis praleistų kitos dalies, nei Al-Fatiha, recitavimą, jo vadovavimas būtų galiojantis, todėl tas pats galioja ir tada, kai jis toje dalyje padaro klaidą. Tačiau jei jis tai daro tyčia, malda tampa negaliojanti, nes jis žaidžia savo maldoje.

2 - Tas, kuris kartoja tam tikras raides, pavyzdžiui, „fa“, „ta“ ar kitas, siekdamas pridėti raidę recitacijoje.

3 - Piktadarys ir religinių naujovių skleidėjas, kuris dėl savo naujovių nėra netikintis.²

4 - Tas, kuris vadovauja žmonėms maldoje, nors dauguma jų pagrįstai jo nemėgsta. Abu Umama

¹ Jo šaltinis nurodytas anksčiau.

² Žr.: „Kašaf al-kina“: (1/475) ir toliau.

(tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«ثَلَاثَةٌ لَا تُجَاوِزُ صَلَاتَهُمْ أَدَانَهُمْ: الْعَبْدُ الْأَبْقَى حَتَّى يَرْجِعَ، وَامْرَأَةٌ بَاتَتْ وَرَوْحُهَا عَلَيْهَا سَاخِطٌ، وَإِمَامٌ قَوْمٍ وَهُمْ لَهُ كَارِهُونَ»

„Trijų žmonių malda nepakyla aukščiau jų ausų: pabėgusio vergo, kol jis sugrįš, moters, kuri nueina miegoti naktį, o jos vyras ant jos pyksta, ir imamo, vadovaujančio maldoje žmonėms, kurie jo nemėgsta.“¹

Imamas At-Tirmizi sakė: „Kai kurie islamo mokslininkai laikė nepageidautinu, kad žmogus vadovautų maldoje žmonėms, kuriems jis nepatinka. Jei imamas nėra neteisingas, tai nuodėmė tenka tiems, kurie jo nemėgsta. Ahmed ir Ishak apie tai sakė: jei jo nemėgsta vienas, du ar trys žmonės, nieko blogo, jei jis jiems vadovauja maldoje, nebent jo nemėgtų dauguma žmonių.“²

Jei jie jo nemėgtų todėl, kad jis uoliai laikosi sunos maldoje – recituoja jiems sunoje nurodytas sūras ir meldžiasi neskubėdamas – tai jo vadovavimas jiems nėra nepageidaujamas, kadangi jie jo nemėgsta be teisėtos priežasties, todėl į jų nemėgimą neatsižvelgiama. Jam reikėtų, jei jie jo nemėgsta be teisėtos priežasties, juos pamokyti, priminti ir stengtis juos sutaikyti ir melstis su jais

¹ Perdavė At-Tirmizi, Nr. (360), ir sakė: šis hadisas yra hasan gharib (geras, retas) šiuo atžvilgiu.

² Sunan At-Tirmizi: (2/ 192).

pagal tai, kas nurodyta sunoje. Jei jo ketinimas juos sutaikyti yra nuoširdus, Allahas jam tai palengvins.¹

Šešta: Imamo vieta besimeldžiančiųjų atžvilgiu

Pagal suną imamas turi stovėti priešais maldininkus, kai jų yra du ar daugiau, jie stovi už jo, nes Pranašas, kai stodavo melstis, stodavo priekyje, o jo kompanjonai stodavo už jo, remiantis tuo, kas patvirtinta:

«أَنَّ جَابِرًا وَجَبَّارًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَقَفَ أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِهِ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي وَالْآخَرُ عَنْ يَسَارِهِ، فَأَخَذَ بِأَيْدِيهِمَا حَتَّى أَقَامَهُمَا خَلْفَهُ».

„Džabir ir Džabar, tebūnie Allahas jais patenkintas, atsistojo šalia Pranašo, ramybė ir Allaho palaima jam, jam besimeldžiant – vienas dešinėje, o kitas kairėje. Tada jis paėmė juos abu už rankų ir pastatė už savęs.“²

Jei yra tik vienas vyras, jis stovi imamo dešinėje, lygiai su juo, nes Ibn Abbas (tebūnie Allahas juo patenkintas) pasakė:

«قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُصَلِّي، فَقُمْتُ عَنْ يَسَارِهِ، فَأَخَذَ بِأُذُنِي فَأَذَانِي عَنْ يَمِينِهِ».

„Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, atsistojo melstis, o aš atsistojau jam iš kairės. Tada jis paėmė mane už ausies ir pasuko į savo dešinę.“³

¹ Žr.: Aš-šarh al-mumtī ala zad Al-Mustakni': (4/253).

² Perdavė Muslim: (3010) kaip dalis ilgo hadiso nuo Džabir (tebūnie Allahas juo patekintas).

³ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (6316), ir Muslim, Nr. (763).

O moterys stovi už vyrų eilių, kaip pranešė Anas (tebūnie Allahas juo patenkintas):

«صَفَّقْتُ أَنَا وَالْيَتِيمَ وَرَاءَ النَّبِيِّ ﷺ، وَالْعَجُوزُ مِنْ وَرَائِنَا».

„Aš ir našlaitis sustojome į eilę už Pranašo, o senolė – už mūsų.“¹

Imamas turėtų stovėti ties eilės viduriu. Islamo mokslininkas Ibn Baz (tegul Allahas jo pasigaili) pasakė: Suna yra, kad imamas būtų mečetės viduryje, tai praktinė suna, kurios laikėsi musulmonai.²

Jis taip pat sakė: „Eilė prasideda nuo vidurio, tiesiai už imamo, ir kiekvienos eilės dešinė pusė yra geresnė už kairę, ir negalima pradėti naują eilę, kol neužsipildo prieš tai esanti.“

Septinta: Imamo aplenkimas

Vadovaujamam maldoje privaloma pradėti maldos veiksmus po imamo, imti jį pavyzdžiu ir sekti jo veiksmus. Sekantis imamą neturėtų jo aplenkti ar daryti veiksmų kartu su juo, o stebėti jo veiksmus ir atlikti juos iškart po jo. Iš to seka, kad jis neturėtų jam prieštarauti jokiais veiksmiais. Tai pagrįsta tuo, ką Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė nuo Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam):

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (380), ir Muslim, Nr. (658).

² Perdavė Šeichas Said Al-Kahtani (tegul Allahas jo pasigaili) savo knygoje „Al-imama fi as-salah“ (55 psl.).

«إِنَّمَا جُعِلَ الْإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَلَا تَخْتَلِفُوا عَلَيْهِ، فَإِذَا رَكَعَ، فَارْكَعُوا، وَإِذَا قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُولُوا: رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا، وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا، فَقُصِّلُوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ، وَأَقِيمُوا الصَّفَّ فِي الصَّلَاةِ؛ فَإِنَّ إِقَامَةَ الصَّفِّ مِنْ حُسْنِ الصَّلَاةِ»

„Iš tiesų imamas yra paskirtas tam, kad juo būtų sekama, todėl nesiskirkite nuo jo. Kai jis nusilenkia, jūs taip pat nusilenkite, o kai jis sako: „samijal-lahu liman hamidah“, sakykite: „rabbana lakal-hamd“. Ir kai jis nusilenkia kniūbsčia, jūs taip pat nusilenkite kniūbsčia. Ir jei jis meldžiasi sėdėdamas, jūs visi taip pat melskitės sėdėdami. Ir ištiesinkite eilę maldoje, nes iš tiesų eilės ištiesinimas yra iš maldos grožio.“¹.

Draudžiama aplenkti imamą visuose maldos ramsčiuose. Anas Ibn Malik (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė, kad vieną dieną Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) vadovavo jiems maldoje. Ją pabaigęs, jis atsisuko į juos veidu ir pasakė:

«أَيُّهَا النَّاسُ، إِنِّي إِمَامُكُمْ، فَلَا تَسْبِقُونِي بِالرُّكُوعِ وَلَا بِالسُّجُودِ، وَلَا بِالْقِيَامِ وَلَا بِالْإِصْرَافِ؛ فَإِنِّي أَرَاكُمْ أَمَامِي وَمِنْ خَلْفِي»

„Žmonės, aš esu jūsų imamas, tad neaplenkite manęs nei nusilenkdami, nei puldami kniūbsčia, nei atsistodami, nei užbaigdami maldą, nes aš jus matau ir priešais save, ir už savęs.“². Abu Huraira

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (722), ir Muslim, Nr. (417).

² Perdavė Muslim, Nr. (426).

(tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«أَمَّا بَخَشَىٰ أَحَدُكُمْ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَبْلَ الْإِمَامِ، أَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ رَأْسَهُ رَأْسَ حِمَارٍ، أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ صُورَتَهُ صُورَةَ حِمَارٍ»

„Ar tas, kuris pakelia galvą prieš imamui pakeliant galvą, nebijo, kad Allahas gali paversti jo galvą į asilo galvą arba į patį asilą?“¹.

Jei kas nors atlieka atidarymo takbir prieš imamą, jo malda yra negaliojanti, nes jis neišpildė sąlygos atlikti ją po imamo.

Aštunta: Įvairios vadovavimo maldoje ir bendruomeninės maldos taisyklės

Kitos vadovavimo maldoje ir bendruomeninės maldos taisyklės:

1. Pageidautina, kad protingi, dori ir brandūs žmonės stovėtų pirmieji už imamo, arti jo, kaip sakė Pranašas:

«لِيَلْنِي مِنْكُمْ أُولُوا الْأَحْلَامِ وَالنَّهْيَ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ»

„Tegul už manęs iš jūsų stovi brandūs ir protingi, paskui tie, kurie po jų, paskui tie, kurie po jų.“².

2. Pirmosios eilės siekimas: Besimeldžiantieji yra skatinami siekti užimti vietą pirmojoje eilėje ir saugotis pasilikti gale. Abu Said Al-Khudri (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pranašas

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (691), ir Muslim, Nr. (427).

² Perdavė Muslim, Nr. (432), nuo Abdullah Ibn Masud (tebūnie Allahas juo patenkintas).

(ramybė ir Allaho palaima jam) pamatė, jog jo kompanjonai laikosi gale, ir sakė jiems:

«تَقَدَّمُوا فَأَتَمُّوا بِي، وَلَيَأْتِمَنَّ بِكُمْ مَن بَعْدَكُمْ، لَا يَزَالُ قَوْمٌ يَتَأَخَّرُونَ حَتَّى يُؤَخَّرَهُمُ اللَّهُ»

„Ženkite į priekį ir sekite manimi, o tie, kurie yra už jūsų, tegul seka jums. Žmonės vis atsilieka, kol Allahas juos atidės.“

¹ Ir Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkinantis) pranešė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهَمُوا»

„Jei žmonės žinotų, kokie nuopelnai slypi kvietime į maldą ir pirmojoje eilėje, tada, neradę kito būdo, kaip tik mesti burtus, jie tai darytų.“², žodžiai:

«لَاسْتَهَمُوا عَلَيْهِ»

„jie tai darytų.“ reiškia, kad jie mestų tarpusavyje burtus, kuris iš jų stovės pirmoje eilėje.

Kalbant apie moteris, joms pageidautina stovėti paskutinėse eilėse. Abu Huraira perdavė, kad Pasiuntinys pasakė:

«خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أُولَاهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أُولَاهَا»

„Geriausia vyrų eilių yra pirmoji, o blogiausia - paskutinė. Geriausia moterų eilių yra paskutinė, o

¹ Perdavė Muslim, Nr. (438).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (615), ir Muslim, Nr. (437).

blogiausia - pirmoji.“¹. Tai taikoma tuo atveju, kai jos meldžiasi už vyrų be pertvaros. Tačiau, jei jos meldžiasi atskiroje nuo vyrų maldos erdvėje, jos turėtų užpildyti pirmąją eilę, o tada sekančias.²

3. Imamas neturėtų skubėti recituodamas sūrą Al-Fatiha, o daryti tai lėtai, kad besimeldžiantieji už jo spėtų ją surecituoti.³

4. Vyro malda, atlikta vienam už eilės, yra negaliojanti, nes Vabisa Ibn Mabad (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad vienas vyras meldėsi vienas už eilės, ir Pranašas liepė jam maldą atlikti .⁴

Devinta: Sunos veiksmai, kuriuos imamas turėtų atlikti

Imamas, vadovaudamas maldoje, turėtų laikytis Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) sunos. Tarp šių sunų yra:

1. Palengvinti maldą, atsižvelgiant į žmonių aplinkybes. Imamas turi atlikti maldą neskubėdamas: jam neleidžiama skubėti taip, kad tie, kurie meldžiasi už jo, nespėja atlikti maldos ramsčių ir pareigų. Taip pat jis turi neskubėti recituodamas, kad už jo esantys maldininkai galėtų užbaigti savo maldą. Abu Masud Al-Ansari (tebūnie

¹ Perdavė Muslim, Nr. (440).

² Žr.: Ibn Baz „Fatvų ir įvairių straipsnių rinkinys“: (12/196).

³ Žr.: Salih Al Aš-Šeich „Daugelio paplitusių klaidų paaiškinimas“, (53).

⁴ Perdavė At-Tirmizi, Nr. (230), kuris įvertino hadisą kaip hasan (geras).

Allahas juo patenkintas) perdavė, kad vienas vyras sakė:

وَاللّٰهُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ، إِنِّي لَا تَأْخُرُ عَنْ صَلَاةِ الْعَدَاةِ -يَغْنِي: صَلَاةِ الصُّبْحِ- مِنْ أَجْلِ
فُلَانٍ مِّمَّا يُطِيلُ بِنَا، فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ فِي مَوْعِظَةٍ أَشَدَّ غَضَبًا مِنْهُ يَوْمَئِذٍ،
ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ مِنْكُمْ مُنْقَرِينَ، فَأَيُّكُمْ مَا صَلَّى بِالنَّاسِ فَلْيُخَفِّفْ؛ فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ
وَالكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ»

„Prisiekiu Allahu, Allaho Pasiuntiny, aš vėluoju į rytinę maldą – t. y. fadžr maldą – dėl tokio ir tokio, nes jis ją mums prailgina.“ Niekada nemačiau Allaho Pasiuntinio, ramybė ir Allaho palaima jam, pamokyme labiau supykusio nei tą dieną. Tada jis tarė: „Iš tiesų, tarp jūsų yra atbaidančiųjų. Todėl tas iš jūsų, kuris vadovauja žmonėms maldoje, tegul ją sutrumpina, nes tarp jų yra silpnų, senų ir turinčių reikalų.“¹.

2. Įsakyti žmonėms sulyginti eiles ir užpildyti tarpus prieš pradedant maldą, remiantis Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) veiksmais ir įsakymu besimeldžiantiesiems, kaip pasakojo An-Numan Ibn Bašir (tebūnie Allahas juo patenkintas):

كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ يُسَوِّي صُفُوفَنَا حَتَّى كَأَنَّمَا يُسَوِّي بِهَا الْقِدَاحَ، حَتَّى رَأَى أَنَا قَدْ
عَقَلْنَا عَنْهُ، ثُمَّ خَرَجَ يَوْمًا فَقَامَ، حَتَّى كَادَ يُكْبِّرُ، فَرَأَى رَجُلًا بَادِيًا صَدْرُهُ مِنَ
الصَّفِّ، فَقَالَ: «عِبَادَ اللّٰهِ لَتُسَوَّنَ صُفُوفُكُمْ، أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللّٰهُ بَيْنَ وَجُوهِكُمْ»

Allaho Pasiuntinys lygindavo mūsų eiles taip, tarsi jomis tiesintų strėles, kol pamatė, kad mes tai iš jo supratome. Tada vieną dieną jis išėjo ir atsistojo, ir jau beveik ištarė takbir, kai pamatė vyrą, kurio

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (90).

krūtinė buvo išsikišusi iš eilės, ir pasakė: „Allaho tarnai, arba jūs sulyginsite savo eiles, arba Allahas supriešins jūsų veidus.“¹.

Imamas An-Navavi (tegul Allahas jo pasigaili) pasakė: „Al-kidah“ – tai strėlių mediena, kai ji yra išdrožiama ir nudailinama. Tai reiškia, kad Pranašas labai kruopščiai eiles išlygindavo, kol jos tampa tokios, lyg jis jomis tiesintų strėles, dėl jų ypatingo tiesumo ir proporcingumo.²

3. Įsakyti jiems užpildyti pirmąją eilę, o tada sekančiąją, o jei yra trūkumas, tebūnie paskutinėse eilėse, nes Pranašas sakė:

«أَلَا تَصُفُّونَ كَمَا تَصُفُّ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا؟»

„Argi nesirikiuosite taip, kaip rikiuojasi angelai priešais savo Viešpatį?“ Mes paklausėme: „Allaho Pasiuntiny, kaip angelai rikiuojasi prieš savo Viešpatį?“ Jis atsakė:

«يُتِمُّونَ الصُّفُوفَ الْأُولَى، وَيَتَرَاصُّونَ فِي الصَّفِّ»

„Jie užbaigia pirmąsias eiles ir susiglaudžia eilėse.“³.

4. Sekti Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) pavyzdžiu recituojant maldoje, nes jis dažniausiai fadžr maldoje recituodavo iš ilgųjų Mufasssal, maghrib maldoje iš trumpųjų, o iša, dhuhir ir asr maldose iš vidutinių. Suleiman Ibn Jasar perdavė,

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (717), ir Muslim, Nr. (436), o formuluotė yra Muslim.

² An-Navavi „Sahih Muslim interpretacija“: (4/157).

³ Perdavė Muslim, Nr. (430), iš Džabir Ibn Samura hadiso, tebūnie Allah juo patenkintas.

kad Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) sakė:

«مَا صَلَّيْتُ وَرَاءَ أَحَدٍ أَشْبَهَ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ فُلَانٍ، قَالَ سُلَيْمَانُ: كَانَ يُطِيلُ الرُّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ مِنَ الظُّهْرِ، وَيُخَفِّفُ الْآخَرَتَيْنِ، وَيُخَفِّفُ الْعَصْرَ، وَيَقْرَأُ فِي الْمَغْرَبِ بِقِصَارِ الْمَفْصَلِ، وَيَقْرَأُ فِي الْعِشَاءِ بِوَسْطِ الْمَفْصَلِ، وَيَقْرَأُ فِي الصُّبْحِ بِطَوَالِ الْمَفْصَلِ»

„Nesu meldęsis už nieko, kurio malda būtų panašesnė į Allaho Pasiuntinio, ramybė ir Allaho palaima jam, malda, nei to. Sulaiman sakė: jis prailgindavo pirmuosius du dhuhr maldos rakatus ir sutrumpindavo paskutiniuosius du, sutrumpindavo asr malda, maghrib maldoje skaitydavo trumpąsias Mufassal sūras, iša maldoje – vidutinio ilgio Mufassal sūras, o fadžr maldoje – ilgąsias Mufassal sūras.“¹

Ilgosios Mufassal sūros: nuo sūros Al-Hudžurat (Kambariai) iki Al-Burudž (Žvaigždynai), o vidutinės: nuo Al-Burudž (Žvaigždynai) iki sūros Al-Bajina (Aiškus įrodymas), o trumposios: nuo sūros Al-Bajina iki Korano pabaigos.²

Dešimta: Imamo savybės

Mečetės imamas yra jos ramstis ir stiprybė, per kurią ji vykdo savo misiją skleisdama kvietimą į islamą, šviesdama bendruomenę ir supažindindama žmones su jų religijos reikalais.

¹ Perdavė An-Nasai, Nr. (982), Al-Hafiz „Bulugh al-Maram“ knygoje, Nr. (286), įvertino perdavimo grandinę kaip sahih.

² Žr.: „Mirkat al-mafatih“: (2/ 700).

Kai imamas yra išmanantis, išmintingas, įžvalgas ir susipažinęs su žmonių papročiais bei aplinkybėmis, jo įtaka mečetės bendruomenei ir apylinkės, kurioje yra mečetė, gyventojams yra teigiama ir naudinga. Jis juos moko, veda ir nukreipia į visa, kas gera ir dorybinga.

Tokie ir buvo imamai, atitinkantys imamui keliamus reikalavimus. Ankstyvajame islame Pranašas buvo imamas, tada jo teisingiai vadovaujantys kalifai, tada valdovai, vadai, mokslininkai ir iškilūs asmenys. Ir tai rodo, kad šias pareigas einantis asmuo turi būti aukšto lygio religingumo, moralės, žinių ir elgesio.

Čia atsiskleidžia šios pareigos svarba žmonių gyvenime: imamų stiprybė atsispindi jų bendruomenėse, o silpnumas taip pat pasireiškia, nes būtent mečetė moko bendruomenę suderinti žodžius su veiksmais. Jei imamas stokoja žinių, proto ar yra blogo būdo ir elgesio, jis daugiau kenkia, nei duoda naudos. Ir jei imamo pareiga yra vesti besimeldžiančius gėrio, teismo ir doros keliu, neišmanančiam imamui yra itin sunku įvykdyti šią kilnią misiją.

Gali būti, kad imamas savo žiniomis ir asmeniniais gebėjimais atitinka šiai pareigai keliamus reikalavimus, tačiau yra užsiėmęs kita veikla, kuri neigiamai paveikia jo pareigų atlikimo kokybę. Dėl to jis vėluoja į maldą ir neranda pakankamai laiko pasikartoti sūrų ar Korano

eilučių, kurias recituoja maldų metu, todėl matome, kad jis meldžiasi apsiribodamas tik tam tikromis sūromis ar eilutėmis.

Jį gali užvaldyti asmeniniai troškimai, nežinojimas, ginčai ar smerktinas ekstremizmas, dėl kurio jis nukrypsta nuo objektyvumo, teisingo auklėjimo ir kvietimo su išmintimi bei geru pamokymu.

Iš tiesų, mečetė turi didžiulę įtaką šioje religijoje. Ji yra vedimo švyturys, kuriame žmogus susisiečia su savo Viešpačiu, stiprėja jo tikėjimas ir jis susitinka su savo broliais, kad visi bendradarbiautų skleisdami dorybę ir kovodami su yda. Ir mečetė negalės to pasiekti, nebent Allahas jai paruoš imamą, pasižymintį mokslinėmis ir moralinėmis savybėmis, kurios yra būtinos kiekvienam, užimančiam šią garbingą pareigą.

Svarbiausi moksliniai reikalavimai imamui:

1. Nuoširdus darbų skyrimas Visagaliui Allahui, kad jis būtų palaikomas, pergalingas, priimtas ir mylimas Allaho ir žmonių.

2. Vengti apsimetinėjimo ir puikavimosi, nes veiksmai vertinami pagal ketinimus, ir kiekvienas žmogus gaus tai, ką ketino. O kas puošiasi tuo, ko savyje neturi, tą Allahas pažemins.

3. Turi būti išmokęs Koraną atmintinai, arba bent jos dalį, nuolat kartoti tai, ką yra išmokęs, ir kasdien recituoti Koraną.

4. Išmokti atmintinai keletą hadisų iš Rijad As-Salihin, Al-Arbain An-Navavija, Bulugh Al-Maram ar kitų patikimų hadisų rinkinių.

5. Mokyti teisingos doktrinos – teisiųjų pirmtakų doktrinos.

6. Turėtų mokytis religijos nuostatas, ypač garbinimo aktų, svarbiausia – susijusių su apsivalymu, malda, zakatu ir pasninku, taip pat ir sandorių taisyklėmis, kad žinotų uždarbio ir išlaidavimo principus, įspėtų žmones dėl apgaulės, klastojimo ir neteisėto žmonių turto pasisavinimo, taip pat dėl švaistymo, išlaidumo, šykštumo ir godumo, kad jų finansiniai veiksmai atitiktų Koraną ir suną.

7. Gerai mokėti arabų kalbą, kad suprastų prasmes to, ką Allahas apreiškė savo Pasiuntiniui (ramybė ir Allaho palaima jam), nes Koranas buvo apreiškėtas arabų kalba.

8. Skaityti Pranašo biografiją, jo būdo bruožus ir teisiųjų pirmtakų biografijas, jose yra geras pavyzdys, puikus sektingas pavyzdys, naudingas žinių lobynas ir aukšta islamiška kultūra.

9. Pažinti savo šalies ir kitus tvirtas žinias turinčius islamo mokslininkus, pasižyminčius teisingu tikėjimu, žiniomis ir protu, bei kreiptis į juos visais rūpimais religijos klausimais ir dėl bendruomenės problemų sprendimo.

10. Išmanyti islamo grupuotes ir jų įsitikinimus, ideologijas ir jų ketinimus, bei destruktivias

doktrinas ir jų tikslus, kad galėtų jas aptarti pagal Allaho Visagalio Knygą ir Jo Pasiuntinio suną, bei remiantis tuo, ką parašė patikimi islamo mokslininkai, kritikuoti jų melagingumą ir įspėti apie jų klaidingumą.

11. Jis turėtų susipažinti su įvairiomis žiniasklaidos priemonėmis, žinoti jų privalumus bei trūkumus ir kaip jomis pasinaudoti kviečiant garbinti Allahą, taip pat saugotis jose esančių pavojų sau ir savo bendruomenei.

Kai mečetės imamas pasižymi šiomis savybėmis, tai, Allaho valia, suteikia tvirtumo ir pusiausvyros.

Svarbiausi moraliniai pagrindai:

1. Mečetės imamas turėtų būti kvietėjas ir mokytojas savo mečetės bendruomenei ir jos lankytojams, tiek vietiniams, tiek atvykusiems iš kitur. Jam privaloma sekti Pasiuntinio pavyzdžiu, juk jis yra teisingas, sektingas pavyzdys ir aukščiausias idealas žmonėms ir jų vadovams. Visagalis pasakė:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ
اللَّهَ كَثِيرًا﴾ {21}

{Iš tiesų Allaho Pasiuntinyje jūs turite gerą pavyzdį, sektingą tam, kuris tikisi (susitikimo su) Allahu ir Paskutiniosios dienos, ir prisimena Allahą gausiai.} [Koranas, sūra „Sajungininkai“ 33:21].

Jis pats ir jo mečetės lankytojai turėtų atsiriboti nuo kalbų apie pasaulietinius reikalus ir politiką, o mečetę paskirti išimtinai žinojimui ir garbinimui.

2. Turi būti pats švarus ir tvarkingas, taip pat rūpintis mečetės švara, jos daiktų tvarkymu ir patalpų priežiūra, vengti švaistymo ir mečetės puošybos.

3. Kad būtų geros laikysenos ir būdo, sektų Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) suną – augintų barzdą ir trumpintų ūsus, vengtų drabužių vilkimo žemiau kulkšnių, laikytusi orumo ir ramybės, ir sektų teisiųjų pirmtakų (tegul Allahą jų pasigaili) pavyzdžiu.

4. Kad būtų švelnus, atlaidus ir gailestingas, nes švelnumas puošia viską, kur tik atsiranda, o pašalintas iš kažkur – padaro tai su trūkumais, kaip sakoma šiame hadise: Aiša (tebūnie Allahas ja patenkintas) perdavė, kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakė:

«إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانُهُ»

„Iš tiesų, švelnumas puošia viską, kur tik atsiranda, ir kai būna pašalintas iš kažkur, padaro tai su trūkumais.“¹

Jei kuris nors mečetės lankytojas padaro klaidą, imamas neturėtų jo peikti, o verčiau turėtų jam švelniai ir taktiškai patarti ir pamokyti jį geru būdu. Muavija Ibn Al-Hakam As-Sulami (tebūnie Allahas juo patenkintas) pasakė:

بَيْنَمَا أَنَا أَصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ، فَقُلْتُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَرَامَنِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ، فَقُلْتُ: وَأَنْكَلُ أَمِيَاهُ، مَا شَأْنُكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ؟ فَجَعَلُوا

¹ Perdavė Muslim, Nr. (2594).

يَضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَادِهِمْ، فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُصَمِّتُونَنِي لَكِنِّي سَكَتُ، فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَبِأَبِي هُوَ وَأُمِّي، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ أَحْسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ، فَوَاللَّهِ مَا كَهَرَنِي -أَيُّ: مَا قَهَرَنِي وَلَا نَهَرَنِي- وَلَا ضَرَبَنِي وَلَا شَتَمَنِي، قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، إِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ»

Kai meldžiausi su Allahu Pasiuntiniu (ramybė ir Allaho palaima jam), staiga vienas vyras iš žmonių nusičiaudėjo. Aš pasakiau: „Tepasigaili tavęs Allahas.“ Žmonės įsmeigė į mane savo žvilgsnius, tad aš pasakiau: „Vargas man! Kodėl jūs taip į mane žiūrite?“ Tada jie ėmė pliaukšėti rankomis sau per šlaunis. Kai pamačiau, kad jie bando mane nutildyti, aš nutilau. Kai Allaho Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) baigė malda, tebūnie mano tėvas ir motina jam paauskoti, aš niekada, nei prieš jį, nei po jo, nemačiau geresnio mokytojo. Prisiekiu Allahu, jis manęs nei aprėkė (t. y. nei barė, nei priekaištavo), nei mušė, nei iškeikė. Jis pasakė: „Iš tiesų, šioje maldoje netinka jokia žmonių kalba. Ji skirta tik tasbīh, takbir ir Korano recitavimui.“¹

5. Turi būti švelnus ir jautrios širdies, kad suburtų žmones aplink save ir jie gautų naudos iš jo atjautos, pagalbos ir žinių, palaikyti juos jų nelaimėse ir poreikiuose bei tartis su jais dėl mečėtės misijos.

¹ Perdavė Muslim, Nr. (537).

Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) buvo aukščiau visų to laipsnyje, kaip Visagalis apie jį sakė:

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ (159)

{Dėl Allaho Gailestingumo, tu, o Pranaše, elgiesi su jais švelniai. O jei tu būtum buvęs žiaurus ir šiurkštaširdis, jie būtų ištrūkę nuo tavęs. Taigi atleiski (jų kaltes) ir prašyki (Allaho) Atleidimo jiems, ir patarki jiems jų reikaluose. Tada kai tu priimsi sprendimą, pasitikėk Allahu, be abejonės, Allahas myli tuos, kurie (Juo) pasitiki.} [Koranas, sūra „Imrano giminė“ 3:159].

6. Pasižymėti kantrybe, tikrumu ir teisingumu tame, ką jis sako, kad nusipelnytų imamo garbės savo mečetėje ir tarp savo bendruomenės, nes kantrybė ir tikrumas nuveda žmogų į vadovavimo religijoje lygį. Visagalis tarė:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَمَةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾ (24)

{Ir Mes padarėme iš jų tarpo (Izraelio Vaikų) lyderius, suteikdami teisingą vedimą pagal Mūsų Įsakymą, kai jie buvo kantrūs ir užtikrintai tikėdavo Mūsų įrodymais.} [Koranas, sūra „Sukniūbimas“ 32:24].

7. Privalo būti sąžiningas tame, ką sako, nesvarbu, ar tai būtų penktadienio pamoksle, ar pamokoje, ar kalbant su žmonėmis, kad būtų iš

teisingųjų, teisingu keliu vedamųjų ir laiminčiųjų, nes viename hadise yra perduodama, kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ؛ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا»

„Laikykites teisybės, nes tiesa veda į dorovę, o dorovė - į rojų. Žmogus vis sakys tiesą ir stengsis ja laikytis, kol bus įrašytas pas Allahą kaip teisingasis. Saugokitės melagystės, nes melas veda į nedorumą, o nedorumas - į pragarą. Žmogus vis meluos ir stengsis juo laikytis, kol bus įrašytas pas Allahą kaip melagis.“¹

Melas yra blogis ir nelaimė, o didžiausias melas yra melas apie Allahą Visagalį ir kalbėjimas apie Jį be žinojimo. Tarė Visagalis Allahas:

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانٌ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ 33﴾

{Sakyk (Muhammedai): „Tačiau dalykai, kuriuos Allahas tikrai uždraudė yra Al-Favahiš (didžiosios nuodėmės ir visų rūšių neteisėti lytiniai santykiai), atliekami atvirai arba slapčia, visų rūšių nuodėmės, nepelnyta priespaulė, partnerių garbinime priskyrimas Allahui, kam Jis nedavė jokio leidimo,

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (6094), ir Muslim, Nr. (2607), iš Abdullah Ibn Masud (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadiso.

ir sakymas apie Allahą to, apie ką jūs neturite žinių.“} [Koranas, sūra „Užkardos“ 7:33].

Ši kilnioji eilutė apjungė didžiausias nuodėmes, pradedant nuo menkesnės iki didžiausios, o tai yra kalbėjimas apie Allahą be žinojimo apie Jo vardus, savybes ir įstatymus.

Melavimas apie Pranašą yra viena didžiausių melagysčių ir bjauriausių nuodėmių. Tai viena iš didžiųjų nuodėmių, vedančių į pragarą. Al-Mughira Ibn Šuba (tebūnie Allahas juo patenkintas) pasakė: Girdėjau Pranašą sakant:

«إِنَّ كَذِبًا عَلَيَّ لَيْسَ كَذِبًا عَلَى أَحَدٍ، مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا، فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ»

„Iš tiesų, melas apie mane nėra kaip melas apie bet kurį kitą. Kas tyčia apie mane meluoja, tegul užima vietą pragare.“¹.

Reikia vengti melo, net jei tai daroma su gerais ketinimais, siekiant paskatinti daryti gera ir atgrasyti nuo blogio, kaip daro kai kurie pamokslininkai, nes tai yra blogis, kuriame nėra jokio gėrio ir jokio vedimo, o jį sakantis yra nusidėjęs, o ne apdovanotas, kaltas, o ne laimintis.

8. Būti sąžiningu perduodant žinią, įsitikinti žinių tikrumu, neskubėti tikėti gandaiis ir pasikliauti tik patikimu teiginiu. Visagalis Allahas mums tai įsakė Savo žodžiais:

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (1291), ir Muslim, Nr. (4).

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهْلَةٍ فَتُصْحَبُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾⁶

{O jūs, kurie tikite! Jeigu fasik (melagis, piktas žmogus) ateina pas jus su žinia, patvirtinkite ją, kad nepakenktumėte žmonėms nežinodami, ir nesigailėtumėte to, ką padarėte.} [Koranas, sūra „Kambariai“ 49:6].

9. Stengtis kuo labiau slėpti žmonių trūkumus ir saugoti jų paslaptis, nes kas paslepia musulmono trūkumus, tą Allahas pridengs tiek šiame pasaulyje, tiek anapusiniame. O kas ieškos musulmonų trūkumų, to trūkumus seks Allahas, kol jį demaskuos, net ir jo paties namuose. Abdullah Ibn Umar perdavė, kad Pasiuntinys pasakė:

«مَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

„Kas pridengs musulmoną, tą Allahas pridengs Prikėlimo dieną“. Abu Barza Al-Aslami (tebūnie Allahas juo patenkinatas) pranešė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:¹²

«يَا مَعْشَرَ مَنْ ءَامَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ، لَا تَغْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ، وَلَا تَنْتَبِهُوا عَوْرَاتِهِمْ؛ فَإِنَّ مَنْ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ»

„O jūs, kurie įtikėjote savo liežuvio, bet tikėjimas neižengė į jūsų širdį! Neapkalbinėkite musulmonų ir neieškokite jų paslapčių. Iš tiesų, kas ieškos jų paslapčių, Allahas atvers jo paties paslaptis, o kam

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (2442), ir Muslim, Nr. (2580).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (2442), ir Muslim, Nr. (2580).

Allahas atvers jo paslaptis, tą Jis sugėdins jo paties namuose.“¹.

Trečia tema: Penktadienio malda ir jos khutba (pamokslas)

Pirmas skyrius: Penktadienio malda

Pirmas klausimas: penktadienio maldos sąvoka ir jos laikas

Pirma: Penktadienio maldos sąvoka:

Penktadienis: viena iš savaitės dienų, per kurią atliekama speciali malda – Džumua malda².

Tai, kad Allahas atvedė šią tautą prie penktadienio, yra didelis pranašumas. Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė, kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، بَيِّدَ - أَيَّ: غَيْرَ - أَنَّهُمْ أَوْثَرُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِنَا، وَأَوْثَرِيْنَاهُ مِنْ بَعْدِهِمْ، وَهَذَا يَوْمُهُمُ الَّذِي فُرِضَ عَلَيْهِمْ فَاخْتَلَفُوا فِيهِ، فَهَذَا اللَّهُ لَهُ، فَهُمْ لَنَا فِيهِ تَبَعٌ، فَالْيَهُودُ عَدَا، وَالنَّصَارَى بَعْدَ عَدٍ»

„Mes esame paskutiniai, (bet) pirmieji Prisikėlimo dieną, tik tiek, kad jiems Knyga buvo duota prieš mus, o mums – po jų. Ir tai yra jų diena, kuri jiems buvo įsakyta, tačiau jie dėl jos nesutarė. Tad Allahas mus teisingai nukreipė į ją, todėl jie šiuo klausimu

¹ Perdavė Abu Davud, Nr. (4880), ir Žr.: šeicho Saud Ibn Muhammed Al-Bašr knyga „Mečetis imamas: jo mokslinės ir moralinės savybės“.

² Žr.: Muhammed Ravas Kaladži ir kt. knyga „Islamo žinovų kalbos žodynas“: (166 psl.).

seka paskui mus. Žydai – rytoj (šeštadienį), o krikščionys – poryt (sekmadienį).“¹.

Penktadienis yra geriausia diena, kurią pakilo saulė. Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فِيهِ خُلِقَ آدَمُ، وَفِيهِ أُدْخِلَ الْجَنَّةَ، وَفِيهِ أُخْرِجَ مِنْهَا»

„Geriausia diena, kurią pakilo saulė, yra penktadienis. Penktadienį buvo sukurtas Adomas, penktadienį jis buvo įleistas į rojų ir penktadienį jis buvo iš jo išsiųstas.“².

Penktadienio malda iki kito penktadienio maldos yra išpirkimas už tai, kas tarp jų, pagal Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisą, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakydavo:

«الصَّلَاةُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ، مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتَنِبْتَ الْكَبَائِرَ»

„Penkios (kasdienės) maldos, penktadienio malda iki kito penktadienio maldos, ir Ramadanas iki kito Ramadano - yra tarp jų padarytų nuodėmių išpirkimas, jei išvengiama didelių nuodėmių.“³.

Penktadienio malda - tai atskira malda, kuri skiriasi nuo duhr maldos raktų skaičiumi, atlikimo

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (876), ir Muslim, Nr. (855).

² Perdavė Muslim, Nr. (854).

³ Perdavė Muslim, Nr. (233).

būdu, pamokslu ir susijusiais reikalavimais. Jos tik dalijasi tuo pačiu laiku.

Antra: Penktadienio maldos laikas:

Penktadienio maldos laikas sutampa su dhuhr maldos laiku: nuo tada, kai saulė pereina zenitą, iki tol, kol daikto šešėlis tampa lygus jo ilgiui, remiantis Anas Ibn Malik (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu, kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) atlikdavo džumua maldą, kai saulė pakrypdavo¹. Tai yra: ji pakrypsta į vakarų pusę ir nukrypsta nuo dangaus vidurio, o tai ir yra dhuhr maldos laikas.

Antras klausimas: religinis sprendimas dėl penktadienio maldos, ir kam ji privaloma?

Pirma: Penktadienio maldos religinis sprendimas:

Džumua malda yra privaloma vyrams, Visagalis sakė:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ (9)

{O jūs, kurie tikite. Kai skelbiamas kvietimas maldai penktadienį (džumua maldai), ateikite į Allaho prisiminimą ir palikite prekybą. Tai geriau jums, jei tik žinotumėte.} [Koranas, sūra „Penktadienis“ 62:9]. Abdullah Ibn Umar ir Abu Huraira (tebūnie Allahas jais patenkintas) perdavė,

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (904).

kad girdėjo Pasiuntinį (ramybė ir Allaho palaima jam) sakant nuo savo minbaro:

«أَيُّكُمْ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمْ - أَيُّ: تَرْكِهِمْ - الْجُمُعَاتِ، أَوْ لِيَخْتِمَنَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ، ثُمَّ لِيَكُونَنَّ مِنَ الْغَافِلِينَ»

„Žmonės turi liautis praleidinėti – t. y. apleisti – penktadienio maldas, arba Allahas uždės antspaudą ant jų širdžių, o tada jie taps vieni iš nerūpestingųjų.“¹

Musulmonai pasiekė sutarimą dėl Penktadienio maldos privalomumo. Ibn Al Mundhir (tegul Allahas jo pasigaili) pasakė: Yra vieningai sutarta, kad penktadienio malda yra privaloma kiekvienam laisvam, subrendusiam, ne keliajančiam vyrui, kuris neturi pateisinamos priežasties jos neatlikti.²

Antra: kam ji privaloma?

Džumua malda yra privaloma kiekvienam musulmonui vyrui, kuris yra laisvas, subrendęs, protingas, gali joje dalyvauti ir nėra keliautojas. Todėl ji nėra privaloma: vergui, moteriai, vaikui, proto netekusiam, sergančiam ar keliautojui. Tai pagrindžiama tuo, ką perdavė Tarik Ibn Šihab (tebūnie Allahas juo patenkintas), kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakė:

«الْجُمُعَةُ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي جَمَاعَةٍ، إِلَّا أَرْبَعَةً: عَبْدٌ مَمْلُوكٌ، أَوْ امْرَأَةٌ، أَوْ صَبِيٌّ، أَوْ مَرِيضٌ»

¹ Perdavė Muslim, Nr. (865).

² „Al-Idžma“: (40 psl.).

„Džumua malda bendruomenėje yra privaloma kiekvienam musulmonui, išskyrus keturis: vergą, moterį, vaiką arba ligonį.“¹.

Kalbant apie keliautoją, jam džumua malda nėra privaloma, nes Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) jos neatlikdavo savo kelionių metu. Jo hadžo metu Arafato diena sutapo su penktadieniu, ir nepaisant to, jis atliko dhuhir maldą ir sujungė ją su asr malda.

Ibn Al-Mundhir (tegul Allahas jo pasigaili) perdavė sutarimą šiuo klausimu ir pasakė: „Yra vieningai sutariama, kad penktadienio malda nėra privaloma vaikams ir moterims... ir yra vieningai sutariama, kad penktadienio malda yra privaloma laisviems, subrendusiems, vietoje gyvenantiems vyrams, kurie neturi pasiteisinimo.“²

Jei joje dalyvauja vergas, moteris, vaikas, ligonis ar keliautojas, malda yra galiojanti ir keičia dhuhir maldą.

Penktadienio malda neprivaloma beduinams, kurie klajoja ieškodami ganyklų ir vandens, nes Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) laikais klajokliai buvo aplink miestą, ir Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) neliepė jiems atlikti penktadienio maldos. Imamas Ahmed pasakė: „Klajokliams penktadienio malda nėra privaloma,

¹ Perdavė Abu Davud, Nr. (1067).

² „Al-Idžma“: (40 psl.).

nes jie persikelia iš vietos į vietą. Taigi, jis pagrindė jos neprivalomumą persikėlimu, todėl kiekvienas, kuris yra nuolatinis gyventojas ir savo noru nesikelia kitur, yra laikomas vietovės gyventoju.“¹

Džuma malda yra galiojanti su trimis: vienas pamokslauja, o du klausosi, kaip sako Visagalis:

{...فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ...}

{...ateikite į Allaho prisiminimą...} [Koranas, sūra „Penktadienis“ 62:9]. Tai yra daugiskaita, o mažiausias daugiskaitos skaičius yra trys.

Trečias klausimas: penktadienio maldos tvarka:

Džumua maldą sudaro du rakatai, per kuriuos garsiai recituojamas Koranas, Pranašas taip darydavo, ir dėl to yra vieninga islamo mokslininkų nuomonė. Ibn Hazm sako: Yra vieningai sutarta, kad džuma malda, jei ji atliekama pagal nustatytas sąlygas, susideda iš dviejų rakatų, per kuriuos recituojama garsiai.²

Pagal suną, pirmame rakate po Al-Fatiha sūros recituojama sūra Al-Ala, o antrame – sūra Al-Ghašija. An-Numan Ibn Bašir (tebūnie Allahas jais patenkintas) sakė:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْعِيدَيْنِ وَفِي الْجُمُعَةِ بِسَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى، وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْعَاشِيَةِ».

¹ „Fatvų rinkinys“: (24/ 166).

² „Maratib al-idžma“: (33 psl.).

„Allaho Pasiuntinys, ramybė ir Allaho palaima jam, per Eid ir penktadienio maldas recituodavo sūras Al-Ala ir Al-Ghašija.“¹

Arba recituoja pirmame rakate Al-Fatiha ir sūrą Al-Džumua, o antrame – Al-Fatiha ir sūrą Al-Munafikun. Ibn Abi Rafi pasakojo: Marvan paskyrė Abu Huraira Medinos valdytoju ir išvyko į Meką, tad Abu Huraira vedė mums džumua maldą ir po sūros Al-Džumua, antrame rakate, recitavo: {Kai ateina pas tave veidmainiai}. Aš pasivijau Abu Huraira, kai jis baigė maldą, ir pasakiau jam: „Tu recitavai dvi sūras, kurias Ali Ibn Abi Talib recituodavo Kūfoje.“ Abu Huraira atsakė:

«إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقْرَأُ بِهِمَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ».

„Iš tiesų, aš girdėjau Allaho Pasiuntinį, ramybė ir Allaho palaima jam, recituojantį jas penktadienį.“²

Ketvirtas klausimas: kaip užskaitoma penktadienio malda?

Penktadienio malda laikoma atlikta, jei suspėjama į vieną rakatą su imamui, kaip perdavė Abdullah Ibn Umar (tebūnie Allahas juo patenkintas), kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakė:

«مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْجُمُعَةِ أَوْ غَيْرَهَا فَقَدْ تَمَّتْ صَلَاتُهُ»

¹ Perdavė Muslim, Nr. (878).

² Perdavė Muslim, Nr. (877).

„Kas suspėja į vieną rakatą iš džumua maldos ar kitos, to malda laikoma atlikta.“¹.

O jei suspėja į mažiau nei vieną rakatą, atlieka dhuh'r maldą.²

Kas praleido džumua maldos rakatą ir suspėjo prie imamo antrame rakate per jo ruku arba prieš jį, tas atlieka tik vieną rakatą, pagal hadisą:

«وَمَنْ أَدْرَكَ الرَّكْعَةَ فَقَدْ أَدْرَكَ الصَّلَاةَ»

„Kas suspėja į vieną rakatą, tas suspėjo atlikti maldą.“³.

Penktas klausimas: penktadienį draudžiami ar peiktini veiksmai

1. Draudžiama kalbėti imamui sakant pamokslą. Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ: أَصَيْتُ، وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَعُوتَ»

„Jei penktadienį sakai savo draugui „klausykis“, kai imamas sako pamokslą, vadinasi, tu kalbėjai tuščiai.“⁴ T. y., kalbėjai tuščiai, o tai yra atmesta, melaginga kalba, ir tavo penktadienio maldos dorybė prarasta.

An-Navavi (tegul Allahas jo pasigaili) pasakė: „Hadise draudžiamos visų rūšių kalbos pamokslo

¹ Perdavė An-Nasai, Nr. (557).

² Žr.: Ibn Kudama knyga „Al-Mughni“: 2/231.

³ Perdavė Abu Davud, Nr. (893).

⁴ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (934), ir Muslim, Nr. (851).

metu, ir tai yra pavyzdys viskam kitam, nes jei net pasakymas „klausykis“, kuris iš esmės yra liepimas daryti gera, yra laikomas tuščia kalba, tai bet kokia kita, menkesnė kalba yra juo labiau draudžiama.“¹

Į draudimą kalbėti įeina ir tarti tašmit (sakyti „jarhamukallah“) nusičiaudėjusiam bei atsakyti į pasisveikinimą, tai daryti negalima, kol imamas sako pamokslą. Tačiau prieš pamokslininkui pradant pamokslą ir per pauzę tarp dviejų pamokslų, kalbėti galima.

Kalbant apie susirinkusiųjų pokalbį su pamokslininku, tai yra leistina, nes Anas Ibn Malik (tebūnie Allahas juo patenkintas) pasakė:

«أَنَّ رَجُلًا دَخَلَ الْمَسْجِدَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنْ بَابٍ كَانَ نَحْوَ دَارِ الْقَضَاءِ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَائِمٌ يَخْطُبُ فَاسْتَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَائِمًا، ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكْتَ الْأَمْوَالُ وَانْقَطَعَتِ السُّبُلُ فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يُعِينَنَا فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَيْهِ...» الحديث.

„Vienas vyras penktadienį įžengė į mečetę pro duris, kurios buvo Teismo rūmų pusėje, kai Allahas Pasiuntinys (ramybė ir Allahas palaima jam) sakė pamokslą. Jis atsistojo priešais Allahą Pasiuntinį (ramybė ir Allahas palaima jam) ir tarė: „Allahas Pasiuntiny, turtai buvo sunaikinti ir nutrūko keliai, tad melsk Allahą, kad Jis mums atsiųstų lietaus!“ Tada Allahas Pasiuntinys, ramybė ir Allahas palaima jam, pakėlė rankas...“²

¹ „Muslim interpretacija“: (6/138).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (967), ir Muslim, Nr. (897).

2. Pamokslo metu draudžiama užsiimti pašaline veikla, pavyzdžiui, liesti akmenukus, naudoti misbahą ar naudotis mobiliuoju telefonu ir panašiai. Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakė:

«مَنْ مَسَّ الْحَصَى فَقَدْ لَغَا»

„Kas paliečia akmenukus, padarė laghu (tuščia kalba ar veikla).“¹. Taip yra todėl, kad išsiblaškęs trukdo supratimui ir susikaupimui.

3. Draudžiama žengti per žmonių pečius pamokslo metu. Abdullah Ibn Busr (tebūnie Allahas juo patenkintas) pasakojo: „Penktadienį, kai Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, sakė pamokslą, atėjo vyras, žengdamas per žmonių pečius. Pranašas jam sakė:

«اجْلِسْ فَقَدْ آذَيْتَ»

„Sėsk, nes sutrukdei.“².

Taip yra todėl, kad brovimasis per besimeldžiančiųjų eiles trikdo juos ir atitraukia nuo pamokslo klausymo. Tačiau imamui leidžiama tai daryti, jei jis negali kitaip pasiekti savo vietos. Tas pats galioja ir tam, kuris yra priverstas tai daryti dėl būtino reikalo, pavyzdžiui, norėdamas atlikti ritualinį apsiplovimą, užpildyti tuščią vietą priešais save ar panašiai.

¹ Perdavė Muslim, Nr. (857).

² Perdavė Abu Davud, Nr. (1118).

4. Draudžiama prašyti žmogaus atsistoti iš vietos, į kurią jis atėjo pirmas, ir atsistoti į jo vietą. Džabir Ibn Abdillah (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«لَا يُقِيمَنَّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، ثُمَّ لِيُخَالِفَ إِلَى مَقْعَدِهِ فَيَقْعُدَ فِيهِ، وَلَكِنْ أَفْسَحُوا»

„Tegul nė vienas iš jūsų neverčia savo brolio atsistoti per penktadienio maldą, kad pats atsistotų į jo vietą, bet verčiau padarykite vietas.“¹.

5. Nepageidautina išskirti du žmones, sėdantis tarp jų arba peržengiant per juos. Salman Al-Farisi (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ... ثُمَّ رَاحَ فَلَمْ يَفْرَقْ بَيْنَ اثْنَيْنِ، فَصَلَّى مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ إِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ أَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْآخَرَى»

„Tas, kuris penktadienį atlieka ghusl, tada eina, neįsiterpia tarp dviejų žmonių, meldžiasi tiek, kiek jam skirta, o kai imamas pradeda, tyli, jo nuodėmės nuo to penktadienio iki kito bus atleistos.“², tai rodo, kad tas, kuris atskiria du, negaus šio atleidimo.

¹ Perdavė Muslim, Nr. (2178).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (910).

Šeštas klausimas: Rekomenduojami penktadienio veiksmai

1. Suna yra penktadienio fadžr maldoje recituoti sūras As-Sadžda ir Al-Insan, nes Pranašas nuolat taip darydavo, kaip perdavė Abu Huraira:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَقْرَأُ فِي الْجُمُعَةِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ الْم تَنْزِيلُ السَّجْدَةِ، وَهَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ».

„Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, penktadieniais fadžr maldoje recituodavo sūrą As-Sadžda ir sūrą Al-Insan.“¹

2. Atlikti ghusl penktadienį, ir tai yra patvirtinta suna, remiantis Abdullah Ibn Umar (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakė:

«إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ الْجُمُعَةَ فَلْيَغْتَسِلْ»

„Jei kas nors iš jūsų ateina į penktadienio malda, tegul atlieka ghusl.“². Reikėtų stengtis to laikytis ir neapleisti, ypač tiems, kurie turi nemalonių kvapą.

Laikas atlikti ghusl džumua malдай prasideda nuo aušros. Ghusl po lytinių santykių yra pakankamas vietoj penktadienio ghusl, nes ghusl džumua malдай tikslas yra apsivalymas ir nemalonių kūno kvapų pašalinimas, o tai pasiekama atliekant ghusl po lytinių santykių. Tačiau yra nustatyta, kad jis turėtų ketinimą

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (891), ir Muslim, Nr. (880).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (877), ir Muslim, Nr. (844).

įtraukti ghusl džumua maldai atlikti į ghusl po lytinių santykių, kad už tai gautų atlygį.

3. Pageidautina pasikvėpinti, apsivalyti ir pašalinti nuo kūno tai, ką reikia pašalinti, pavyzdžiui: kirpti nagus, skusti gaktos plaukus, šalinti pažastų plaukus ir trumpinti ūsus, remiantis Salman Al-Farisi (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu, kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakė:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَتَطَهَّرَ بِمَا اسْتَطَاعَ مِنْ طَهْرٍ، ثُمَّ ادَّهَنَ أَوْ مَسَّ مِنْ طِيبٍ، ثُمَّ رَاحَ فَلَمْ يَفْرُقْ بَيْنَ اثْنَيْنِ، فَصَلَّى مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ إِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ أَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى»

„Tas, kuris penktadienį atlieka ghusl ir apsivalo geriausiai, kaip gali, tada pasitepa aliejumi arba pasikvėpina, tada eina ir neperskiria dviejų [žmonių], tada meldžiasi tiek, kiek jam skirta, o tada, kai pasirodo imamas, tyliai klausosi, jo nuodėmės nuo to penktadienio iki kito bus atleistos.“¹

Taip pat šią dieną ypač pageidautina naudoti sivaką. Abu Said Al-Khudri hadise pasakė: Aš liudiju, kad Pasiuntinys, ramybė ir Allaho palaima jam, sakė:

«الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ، وَأَنْ يَسْتَنَّ -أَي: يَسْتَاكُ- وَأَنْ يَمَسَّ طِيبًا إِنْ وَجَدَ»

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (910).

„Kiekvienam suaugusiam penktadieniais privaloma atlikti ghusl, naudoti sivaką ir kvepintis, jei turi tam galimybę.“¹.

4. Suna yra dėvėti geriausiai turimus drabužius, remiantis Umar Ibn Al-Khatib (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu.

«أَنَّه رَأَى حُلَّةَ سَيَرَاءٍ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ اشْتَرَيْتَ هَذِهِ، فَلَبِسْتَهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلِلْوُفْدِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ...»

...kad jis pamatė šilko apdarą prie mečetės durų ir tarė: „Allaho Pasiuntiny, jei nupirktum šį, galėtum jį dėvėti penktadienį ir priimdamas žmones, kai jie atvyksta pas tave...“².

5. Suna yra anksti eiti į mečetę penktadienį, nes Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) tai skatino. Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ - أَيُّ: غُسْلًا صِفَتْهُ كَصِفَةِ غُسْلِ الْجَنَابَةِ - ثُمَّ رَاحَ فَكَانَتْما قَرَبَ بَدَنَهُ - وَهِيَ وَاحِدَةٌ مِنَ الْإِبِلِ ذَكَرًا أَمْ أُنْثَى - وَمِنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ فَكَانَتْما قَرَبَ بَقَرَةً، وَمِنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ فَكَانَتْما قَرَبَ كَبْشًا أَقْرَنَ، وَمِنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ فَكَانَتْما قَرَبَ دَجَاجَةً، وَمِنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَانَتْما قَرَبَ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ حَضَرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ»

„Tas, kuris penktadienį atlieka ghusl, kaip ghusl po lytinių santykių, ir tada eina [į mečetę], yra tarsi aukojo kupranugarį (patiną ar patelę); tas, kuris eina per antrą valandą, tarsi aukojo karvę; tas, kuris

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (880).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (886), ir Muslim, Nr. (2068).

eina per trečią valandą, tarsi aukoją raguotą aviną; tas, kuris eina per ketvirtą valandą, tarsi aukoją vištą; o tas, kuris eina per penktą valandą, tarsi aukoją kiaušinį. Kai imamas pradeda pamokslą, angelai ateina pasiklausti dhikr.“¹.

6. Pagal suną, tas, kuris įeina į mečetę penktadienį, kol imamas sako pamokslą, neturėtų sėstis, kol neatliks dviejų trumpų rakatų; tai yra dėl Pranašo (ramybė ir Allahs palaima jam) įsakymo, duoto įėjusiam pamokslo metu. Džabir Ibn Abdillahi (tebūnie Allahas juo patenkintas) pasakojo, kad Sulaik Al-Ghatfani atėjo penktadienį, kai Pranašas (ramybė ir Allahs palaima jam) sakė pamokslą, ir atsisėdo, o Pranašas jam sakė:

«يَا سُلَيْكُ قُمْ فَارْكَعْ رَكْعَتَيْنِ، وَتَجَوِّزْ فِيهِمَا»

„Sulaik, atsistok ir atlik du rakatus, ir jų neprailgink.“ Tada sakė:

«إِذَا جَاءَ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ، فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ، وَلْيَتَجَوِّزْ فِيهِمَا»

„Kai kas nors iš jūsų ateina penktadienį, o imamas sako pamokslą, tegul atlieka du rakatus ir tegul juos sutrumpina.“².

7. Penktadienį suna yra recituoti sūrą Al-Kahf. Abu Said Al-Khudri (tebūna Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pranašas (ramybė ir Allahs palaima jam) pasakė:

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (881), ir Muslim, Nr. (850).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (930), ir Muslim, Nr. (875).

«مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَضَاءَ لَهُ مِنَ النُّورِ مَا بَيْنَ الْجُمُعَتَيْنِ»

„Kas penktadienį recituoja sūrą Al-Kahf, tam švies šviesa nuo to penktadienio iki kito.“¹.

8. Suna yra tą dieną ir naktį prašyti daugiau Allaho palaiminimų Pranašui. Aus Ibn Aus perdavė, kad Pranašas sakė:

«إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ؛ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ»

„Iš tiesų, penktadienis yra viena iš geriausių jūsų dienų, taigi prašykite man kuo daugiau Allaho palaimos tą dieną, iš tiesų, jūsų palaiminimai pasieks mane.“².

9. Suna yra šią dieną gausinti maldavimus ir ieškoti atsako valandos. Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) paminėjo penktadienį ir pasakė:

«فِيهِ سَاعَةٌ، لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي، يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ»

„Jame yra tokia valanda, kad jei musulmonas, stovėdamas maldoje, ją pataiko ir prašo Allaho ko nors, Jis jam tai duoda.“³.

Atsakymo į maldavimus galima tikėtis per visas penktadienio valandas, tačiau labiausiai tikėtinas

¹ Perdavė Al-Hakim „Al-Mustadrak“ knygoje, Nr. (3392), o hadisas turi trūkumą, nes jo perdavėjų grandinė nutrūksta ties Abu Said.

² Perdavė Abu Davud, Nr. (1531).

³ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (935), ir Muslim, Nr. (852).

laikas yra nuo tada, kai imamas penktadienį atsisėda sakyti pamokslo, iki kol baigiama malda, ir paskutinė valanda penktadienį tam, kuris sėdi laukdamas maghrib maldos, nesvarbu, ar mečėtėje, ar savo namuose, remiantis Abu Musa Al-Ašari hadisu, kad Pranašas sakė apie penktadienio valandą:

«هِيَ مَا بَيْنَ أَنْ يَجْلِسَ الْإِمَامُ إِلَى أَنْ تُقْضَى الصَّلَاةُ»

„Tai yra (laikas) nuo to, kai imamas atsisėda, iki kol baigiama malda.“¹.

Septintas klausimas: Penktadienio savanoriška malda:

Prieš penktadienio maldą nėra nustatytos sunos maldos, tačiau tam, kas ateina į penktadienio maldą, yra suna melstis tiek, kiek norima, po du rakatus, nes Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) skatino tai daryti, kaip perdavė Salman Al-Farisi (tebūnie Allahas juo patenkintas), kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«مَنْ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ... ثُمَّ رَاحَ فَلَمْ يَفْرُقْ بَيْنَ اثْنَيْنِ، فَصَلَّى مَا كُتِبَ لَهُ، ثُمَّ إِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ أَنْصَتَ، غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْآخَرَى»

„Kas penktadienį atlieka ghusl... tada eina [į mečėtę], neišskiria dviejų (žmonių), pasimeldžia tiek, kiek jam įsakyta, o tada, kai imamas pradeda, tyli, jo nuodėmės nuo to penktadienio iki kito

¹ Perdavė Muslim, Nr. (853).

penktadienio bus atleistas.“¹. Dėl kompanjonų praktikos (tebūnie Allahas jais patenkintas) ir dėl bendro pranašumo, nurodyto savanoriškuose garbinimo aktuose apskritai.

Kalbant apie reguliariąją sunos malda, ji atliekama po penktadienio maldos: du rakatai savo namuose arba keturi rakatai mečetėje.

«فَقَدْ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُصَلِّي بَعْدَ الْجُمُعَةِ رَكْعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ».

„Pranašas, ramybė ir Allahas palaima jam, po džumua maldos atlikdavo du rakatus savo namuose.“² Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pranašas (ramybė ir Allahas palaima jam) sakė:

«إِذَا صَلَّي أَحَدُكُمْ الْجُمُعَةَ فَلْيُصَلِّ بَعْدَهَا أَرْبَعًا»

„Kai vienas iš jūsų atlieka penktadienio malda, tegul po jos atlieka keturis rakatus.“³.

Penktadienio savanoriška malda, jei atliekama mečetėje, yra keturi rakatai, o jei atliekama namuose – du rakatai.

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (910).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (937), ir Muslim, Nr. (729), iš Ibn Umar hadiso, tebūnie Allahas juo patenkintas.

³ Perdavė Muslim, Nr. (881).

Antras skyrius: Penktadienio pamokslas (khutba)

Pirmas klausimas: Penktadienio pamokslas

Tai yra kalba, sakoma susirinkusiems žmonėms prieš pat džumua maldą, kurią sudaro Allaho šlovinimas ir gyrimas, palaimos ir ramybės prašymas Pranašui, pamokymas ir priminimas.¹

Antras klausimas: Pamokslo nuostatos:

Khutba yra džumua maldos sąlyga, be kurios ji negalioja, pagal Visagalio žodžius:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ...﴾

{O jūs, kurie tikite. Kai skelbiamas kvietimas maldai penktadienį (džumua maldai), ateikite į Allaho prisiminimą...} [Koranas, sūra „Penktadienis“ 62:9]. Allaho prisiminimas buvo aiškinamas kaip pamokslas²; juk jei jis nebūtų privalomas, nebūtų privaloma į jį skubėti, taip pat ir dėl to, kad Pranašas nuolat jo laikėsi ir niekada jo neapleido.

Imam Ibn Kudama Al-Hanbali (tegul Allahas jo pasigaili) pasakė: „Apibendrinant, khutba yra džumua maldos sąlyga, be kurio ji negalioja.“³

¹ Žr.: „Mudžam lughat al-fukaha“, (197 psl.), ir Al-Hudžailan knyga: „Džumua pamokslas ir jo taisyklės“, (22 psl.).

² Žr.: „Tabari interpretacija“: (22/ 642).

³ „Al-Mughni“: (2/224).

Trečias klausimas: Pamokslo sąlygos:

1. Tai, kad pamokslą sudaro dvi dalys. Kaip patvirtinta hadisu, kurį perdavė Abdullah Ibn Umar (tebūnie Allahas juo patenkintas):

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ يَقَعْدُ بَيْنَهُمَا».

„Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, sakydavo du pamokslus, tarp kurių atsisėdavo.“¹

2. Turi būti atliekamas, kai ateina penktadienio maldos laikas, jei pamokslas ar jo dalis atliekamas anksčiau, jis negalioja.

3. Dviejų pamokslų sakymas prieš malda, remiantis As-Saib Ibn Jazid (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu:

«إِنَّ الْأَذَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ كَانَ أَوَّلَهُ حِينَ يَجْلِسُ الْإِمَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى الْمِنْبَرِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا»

„Penktadienio azano pradžia Allaho Pasiuntinio, ramybė ir Allaho palaima jam, Abu Bakr ir Umar (tebūnie Allahas jais patenkintas) laikais būdavo, kai imamas penktadienį atsisėdavo ant minbaro.“²

Tai aiškiai nurodo, kad du pamokslai sakomi prieš malda.

Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أَصَلِّي»

„Melskite kaip matėte mane besimeldžiantį.“³, Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) meldėsi

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (928).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (916).

³ Perdavė Al-Bukhari: (631) iš Malik Ibn Al-Huvairith hadiso.

tik po dviejų pamokslų. Al-Murdavi pasakė: „Be nesutarimo nustatyta, kad jie - t. y. du pamokslai - įvyksta prieš maldą.“¹

4. Nuoseklumas tarp pamokslo dalių. Imamas Ibn Kudama (tegu Allahas jo pasigaili): „Tęstinumas yra pamokslo galiojimo sąlyga. Jei tarp pamokslo dalių padaroma pertrauka su ilga kalba, ilga tylą ar kuo nors kitu, kas nutraukia tęstinumą, pamokslą reikia pradėti iš naujo. Pertraukos ilgumas ar trumpumas nustatomas pagal paprotį. Taip pat tęstinumo reikalaujama tarp pamokslo ir maldos. Jei prireikia atlikti apsiplovimą, imamas jį atlieka ir tęsia savo pamokslą, jei pertrauka nebuvo per ilgą.“²

5. Pamokslą sakyti garsiai, nes pamokslas yra privalomas ir yra sąlyga penktadienio maldos galiojimui, o sakymas garsiai yra priemonė pasiekti jo tikslą – pamokymą ir priminimą. O tai, be ko negalima įvykdyti prievolės, irgi yra privaloma.

6. Dalyvavimas tokio skaičiaus žmonių, su kuriuo džumua malda įvyksta, nes pamokslas yra Allaho prisiminimas, į kurį privaloma skubėti, todėl būtina, kad minėtas skaičius žmonių jo klausytųsi.

¹ „Al-Insaf“: (2/389).

² „Al-Mughni“: (2/230).

Ketvirtas klausimas: Pamokslo ramsčiai:

1. Pradėti ją dėkingumu ir šlovinimu Allahui, remiantis Džabir Ibn Abdillah (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu:

«كَانَتْ خُطْبَةُ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ الْجُمُعَةِ يَحْمَدُ اللَّهَ، وَيُنِّي عَلَى، ثُمَّ يَقُولُ عَلَى إِنْشَاءِ ذَلِكَ...» الحديث.

„Pranašo, ramybė ir Allaho palaima jam, penktadienio pamokslas būdavo Allaho šlovinimas ir aukštinimas, po kurio jis sakydavo...” Hadisas¹.

2. Pamokslas turi apimti palaiminimą Pranašui, nes tai pamoksluose yra plačiai žinomas dalykas tarp Pranašo kompanjonų.²

2. Jame yra pamokymas ir priesakas dievobaimingumui Allahui Visagaliui. Džabir Ibn Samura (tebūnie Allahas juo patenkintas) sakė:

«كَانَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ خُطْبَتَانِ، يَجْلِسُ بَيْنَهُمَا، يَقْرَأُ الْقُرْآنَ، وَيَذَكِّرُ النَّاسَ»؛

„Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, sakydavo du pamokslus, atsisėdavo tarp jų, recituodavo Koraną ir primindavo žmonėms.”³ Tai yra pamokslo tikslas.

4. Dalie Kilniojo Korano dalies recitavimas; Džabir ibn Samura (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė:

«كَانَتْ لِلنَّبِيِّ ﷺ خُطْبَتَانِ، يَجْلِسُ بَيْنَهُمَا، يَقْرَأُ الْقُرْآنَ، وَيَذَكِّرُ النَّاسَ».

¹ Perdavė Muslim, Nr. (867).

² Žr.: Ibn Al-Kajjim: „Džala al-afham“, (371 psl.).

³ Perdavė Muslim, Nr. (862).

„Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, sakydavo du pamokslus, tarp kurių prisėdavo, recituodavo Koraną ir primindavo žmonėms.“

Penktas klausimas: Suna veiksmai sakant pamokslą:

1. Sakyti pamokslą nuo minbaro arba aukštesnės vietos.

«فَقَدْ صُنِعَ لَهُ مَنبَرٌ، فَخَطَبَ عَلَيْهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ»

„Jam buvo pagamintas minbaras, ir jis sakė pamokslą ant jo penktadienį.“¹ Yra gausiai ir patikimai perduota iš daugelio kompanjonų (tebūnie Allahas jais patenkintas), kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakydavo pamokslus ant minbaro², o An-Navavi (tegu Allahas jo pasigaili) perdavė sutarimą dėl to, kad tai yra pageidautina, ir tarė: „Islamo mokslininkai vieningai sutaria, kad pageidautina sakyti pamokslą nuo minbaro.“³ Taip pat todėl, kad tai leidžia veiksmingiau informuoti, o kai žmonės mato pamokslininką, jo pamokymas tampa paveikesnis.

2. Pamokslininko stovėjimas pamokslo metu, nes Visagalis sakė:

(وَإِذَا رَأَوْا تِجْرَةً أَوْ لَهْوًا أَنْفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا...)

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (2095) iš Džabir hadiso (tebūnie Allahas juo patenkintas).

² Žr.: „Ir-ua al-ghalil fi takhridž ahadith manar as-sabil“: (3/75) ir toliau.

³ „Al-madžmu šarh al-muhadhab“: (4/ 527).

{Tačiau (vieną kartą), kai jie pamatė sandorį arba pramogą, jie nuskubėjo į tai ir paliko tave stovinti...} [Koranas, sūra „Penktadienis“ 62:11]. Abdullah Ibn Umar (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ قَائِمًا، ثُمَّ يَفْعُدُ، ثُمَّ يَقُومُ كَمَا تَفْعَلُونَ الْآنَ».

„Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, sakydavo pamokslą stovėdamas, tada atsisėdavo, tada atsistodavo, kaip jūs darote dabar.“¹

3. Suna pamokslininkui atsigręžti veidu į susirinkusiuosius. Abdullah Ibn Umar (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė:

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا دَنَا مِنْ مَنْبَرِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ سَلَّمَ عَلَى مَنْ عِنْدَهُ مِنَ الْجُلُوسِ، فَإِذَا صَعِدَ الْمَنْبَرَ اسْتَقْبَلَ النَّاسَ بِوَجْهِهِ ثُمَّ سَلَّمَ».

„Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, kai penktadienį priartėdavo prie savo minbaro, pasveikindavo šalia sėdinčius, o kai užlipdavo ant minbaro, atsisukdavo veidu į žmones ir tada juos pasveikindavo.“²

Al-Hafiz Ibn Radžab pasakė: „Yra bendras sutarimas, kad imamas turi būti atsisukęs į mečetės lankytojus, o nugara – į kiblą. Tai patvirtina ir tekstai, juk pamokslininkas kreipiasi į žmones, kad jie jį suprastų. Visa tai yra suna. Jei pamokslininkas

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (920), ir Muslim, Nr. (861).

² Perdavė Al-Baihaqi „As-sunan al-kubra“ knygoje: (5742).

elgiasi priešingai, jis pažeidžia suną, tačiau jo penktadienio malda yra galiojanti.“¹

4. Yra suna, kad pamokslininkas, atsisukęs į maldininkus, juos pasveikintų, remiantis Džabir (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu:

«أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا صَعِدَ الْمِنْبَرَ سَلَّمَ».

„Kai Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, užlipdavo ant minbaro, jis pasveikindavo.“²

5. Yra suna sėdėti ant minbaro, kol baigs muazinas, remiantis Ibn Umar žodžiais:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ، كَانَ يَجْلِسُ إِذَا صَعِدَ الْمِنْبَرَ حَتَّى يَفْرَغَ الْمُؤَدِّينَ، ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ، ثُمَّ يَجْلِسُ فَلَا يَتَكَلَّمُ، ثُمَّ يَقُومُ فَيَخْطُبُ».

„Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, sakydavo du pamokslus: jis atsisėdavo užlipęs ant minbaro, kol muazinas baigdavo, tada atsistodavo ir sakydavo pamokslą, tada atsisėdavo ir nekalbėdavo, tada vėl atsistodavo ir sakydavo pamokslą.“³ Ir tai patvirtina hadisas, kurį perdavė As-Saib Ibn Jazid (tebūnie Allahas juo patenkintas):

«إِنَّ الْأَذَانَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ كَانَ أَوَّلُهُ حِينَ يَجْلِسُ الْإِمَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلَى الْمِنْبَرِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا».

„Allaho Pasiuntinio, Abu Bakr ir Umar laikais pirmasis penktadienio azanas būdavo, kai imamas atsisėdavo ant minbaro.“⁴

¹ Ibn Radžab: „Fath al-Bari“: (8/250).

² Perdavė Ibn Madža, Nr. (1109).

³ Perdavė Abu Davud, Nr. (1092).

⁴ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (916).

6. Pakelti balsą sakant pamokslą, kiek leidžia jėgos. Džabir Ibn Abdullah (tebūnie Allahas juo patenkintas perdavė: Kai Allaho Pasiuntinys, ramybė ir Allaho palaima jam, sakydavo pamokslą, jo akys parausdavo, balsas pakildavo ir pyktis sustiprėdavo, tarsi jis būtų kariuomenės įspėjėjas, sakantis:

«صَبَّحَكُمْ وَمَسَّكُمْ»

„Sabbahakum va massakum“¹ (Sabbahakum) reiškia: kariuomenė pas jus ateis ryte, ir (massakum) reiškia: jie pas jus ateis vakare. Ir tas, kas ką nors išgąsdina, gali sakyti šiuos du žodžius.

7. Trumpai pasėdėti tarp dviejų pamokslų. Remiantis Ibn Umar hadisu:

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُحْطِبُ خُطْبَتَيْنِ يَقْعُدُ بَيْنَهُمَا».

„Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, sakydavo du pamokslus ir tarp jų prisėsdavo.“²

8. Pagal suną, du pamokslai turi būti trumpi, o antrasis trumpesnis už pirmąjį, tuo tarpu malda prailginama, remiantis Ammar (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadisu, kuriame teigiama, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«إِنَّ طُولَ صَلَاةِ الرَّجُلِ وَقَصَرَ خُطْبَتِهِ مِثْلُ -أَي: عَلَامَةٌ- مِنْ فَهْمِهِ، فَأَطِيلُوا الصَّلَاةَ، وَأَقْصِرُوا الْخُطْبَةَ»

¹ Perdavė Muslim, Nr. (867).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (928).

„Ilga malda ir trumpas pamokslas yra vyro išmanymo ženklas, tad ilginkite maldą ir trumpinkite pamokslą.“¹.

9. Suna yra maldauti už musulmonus dėl tvirtumo jų religijoje ir gerovės jų pasaulietiniame gyvenime, ir maldauti už musulmonų valdovus dėl teismo ir sėkmės. An-Navavi (tegul Allahas jo pasigaili) pasakė: O kalbant apie maldavimą už musulmonų vadovus ir valdovus, siekiant jiems teismo, pagalbos tiesoje, teisingumo įgyvendinimo ir panašiai, bei už musulmonų kariuomenes, tai visų sutarimu yra pageidautina.²

Imamui nėra įteisinta kelti rankas per maldavimą penktadienio pamokslo metu, išskyrus per istiska (maldavimą dėl lietaus), ir pamokslininkui yra pageidautina rodyti smiliumi. Pranešama, kad Umara Ibn Ruaiba (tebūnie Allahas juo patenkintas) pamatė Bišr Ibn Marvan ant minbaro keliantį rankas ir pasakė:

«قَبَّحَ اللَّهُ هَاتَيْنِ الْيَدَيْنِ؛ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَا يَزِيدُ عَلَى أَنْ يَقُولَ بِيَدِهِ هَكَذَا، وَأَشَارَ بِإِصْبَعِهِ الْمُسَبِّحَةِ».

„Teprakeikia Allahas šias dvi rankas jei aš meluoju, aš mačiau, kaip Allaho Pasiuntinys, ramybė ir Allaho palaima jam, savo ranka darydavo tik štai taip, – ir jis parodė savo smiliumi.“³

¹ Perdavė Muslim, Nr. (869).

² „Al-madžmu šarh al-muhadhab (4/521).

³ Perdavė Muslim, Nr. (874).

10. Kad pamokslui ir maldai vadovautų tas pats asmuo. Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) pats juos vedavo, taip pat ir jo kalifai po jo. Ir jei vienas žmogus sakytų pamokslą, o kitas vestų maldą dėl pateisinamos priežasties, tai yra leidžiama.¹

Šeštas klausimas: Penktadienio pamokslo vertimas:

Imamui leidžiama tose šalyse, kurių gyventojai ar dauguma jų nemoka arabų kalbos, sakyti pamokslą jų kalba, kad jie suprastų pamokslą, būtų pasiektas jo tikslas ir jie gautų naudos iš jo turimų žinių, pamokymų ir priminimų. Be to, nėra patvirtinta, kad Pranašas būtų nurodęs, jog penktadienio pamokslas privalo būti sakomas arabų kalba, jis sakydavo pamokslą šia kalba, nes tai buvo jo ir jo tautos kalba.

Geriausia, kad pamokslininkas sakytų pamokslą arabų kalba, o tada jį išverstų į savo šalies kalbą, sekdamas Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) pavyzdžiu jo pamoksluose ir siekdamas išvengti nesutarimų šiuo klausimu.

Verčiant atsižvelgiama į tai, kas yra tinkamiausia klausytojams: ar vertimą atlikti po kiekvienos pamokslo dalies, ar jį atidėti ir atlikti pabaigus pamokslą arabų kalba ir prieš maldą.

¹ Ibn Kudama: „Al-Mughni“: (2/228).

Taip pat leidžiama sinchroniškai versti pamokslą, transliuoti šį vertimą per transliacijos stotį, o tiems besimeldžiantiesiems, kurie nemoka arabų kalbos, naudoti imtuvus. Tai nelaikoma draudžiamu tuščiažodžiavimu nei iš vertėjo, nei iš klausytojo pusės, kadangi tai tarnauja bendrajai naudai ir padeda pasiekti pamokslo tikslą.

Septintas klausimas: Reikalavimai pamokslininkui:

Mečetės pamokslininkas yra laikomas mečetės atrama ir stiprybe. Per jį mečetė vykdo savo misiją – skleisti kvietimą, šviesti bendruomenę ir mokyti žmones jų religijos reikalų. Jei pamokslininkas yra išmanantis, protingas, išvalgus ir išmano žmonių papročius bei aplinkybes, jo įtaka mečetės bendruomenei ir apylinkės, kurioje yra mečetė, gyventojams bus gera ir naudinga. Jis juos moko, veda ir kreipia į visa, kas yra gera ir dorybinga.

Tokie buvo ir pamokslininkai, atitinkantys pamokslavimo reikalavimus: ankstyvuojų islamo laikotarpiu pamokslininkas buvo Pranašas, vėliau – jo teisieji kalifai, paskui – valdovai, vadai, mokslininkai ir iškilūs asmenys. Tai rodo, kad asmuo, užimantis šias pareigas, privalo pasižymėti aukštu religingumu, moralės, žinių ir elgesio lygiu.

Čia atsiskleidžia šios pareigos svarba žmonių gyvenime: pamokslininkų stiprybė atspindi jų bendruomenėse, o jų silpnumas jose palieka savo

pėdsaką, nes mečetė moko bendruomenę sieti žodžius su darbais. Jei pamokslininkas yra silpnų žinių, proto ar asmenybės, arba blogo būdo ir elgesio, jis daro žalą, o ne neša naudą. Ir jei viena iš pamokslininko užduočių yra nukreipti besimeldžiančiuosius į gerį, teisumą ir dorovingumą, tai neišmanančiam pamokslininkui sunku įgyvendinti šią didingą užduotį.

Gali būti, kad pamokslininkas savo žiniomis ir asmeniniais gebėjimais atitinka šios pareigybės reikalavimus, tačiau yra užsiėmęs kita veikla, kuri paveikia jo darbo kokybę.

Taip pat jis gali nerasti pakankamai laiko paruošti pamokslą, atsižvelgiant į aplinkybes, ir tada, kaip sako Ibn Kajim Al-Džauzija (tegul Allahas jo pasigaili) jis kreipiasi į žmones su pamokslu, kuris širdyje neįtvirtina tikėjimo Allahu, nei Jo vienumu, nei ypatingu Jo pažinimu, nei sužadina sielose meilę Jam ir troškimą su Juo susitikti.¹

Jį gali užvaldyti asmeniniai troškimai, nežinojimas, ginčai ar smerktinas ekstremizmas, dėl ko jis nukrypsta nuo objektyvumo, auklėjamojo vadovavimo ir kvietimo su išmintimi bei geru pamokymu.

Iš tiesų, mečetė turi didžiulį poveikį šioje religijoje. Ji yra vedimo švyturys, kuriame tikintysis susisiečia su savo Viešpačiu, stiprina savo tikėjimą

¹ „Zad al-maad fi hadi khair al-ibad“: (1/ 409).

ir susitinka su savo broliais, kad visi kartu bendradarbiautų skleisdami dorybę ir kovodami su yda. Tačiau, mečetė negalės to pasiekti, nebent Allahas jai paruoš imamą, turintį mokslinių ir moralinių savybių, būtinų kiekvienam, kuris užima šias didžias pareigas ir atlieka šią garbingą užduotį.

Svarbiausi moksliniai reikalavimai, kuriuos turi atitikti pamokslininkas:

1 - Nuoširdus darbpaskyrimas Visagaliui Allahui; kad jis būtų palaikomas, pergalingas, priimtas ir mylimas pas Allahą ir pas žmones.

2 - Vengti puikavimosi ir pasigyrimo, nes veiksmai priklauso nuo ketinimų, ir kiekvienas žmogus gaus tai, ką ketino. O kas puošiasi tuo, ko neturi, tą Allahas sugėdins.

3 - Jis turi mokėti atmintinai Allaho Knygą arba jos dalį, nuolat kartoti tai, ką yra išmokęs atmintinai, ir turėti kasdienę dalį, skirtą Korano recitavimui.

4 - Išmokti atmintinai tam tikrą skaičių Pranašo hadisų iš „Rijad as-salihin“, „Al-arbain An-Navavija“, „Bulugh al-Maram“ ar kitų pripažintų hadisų knygų.

5 - Mokyti teisingo tikėjimo, doriųjų protėvių tikėjimo.

6 - Išmokti religijos nuostatas, ypač garbinimo aktų, o svarbiausia, kas susiję su apšivalymu, malda, zakatu, pasninku ir sandoriais, kad žinotų uždarbio

ir išlaidavimo taisyklės ir įspėtų žmonės dėl apgaulės, sukčiavimo ir neteisėto žmonių turto pasisavinimo. Taip pat įspėtų juos dėl švaistymo, išlaidumo, šykštumo ir godumo, kad jų finansiniai veiksmai atitiktų Koraną ir suną.

7 - Įvaldyti arabų kalbą, kad žinotų prasmes to, ką Allahas apreiškė savo Pasiuntiniui, nes Koranas buvo apreikštas arabų kalba.

8 - Skaityti Pranašo biografiją, Muhammedo savybes ir teisiųjų pirmtakų biografijas, nes jose yra teisingas, puikus pavyzdys, naudingas žinių lobynas ir aukšta islamo kultūra.

9 - Pažinti savo šalies ir kitus tvirtų žinių mokslininkus, žinomus dėl teisingo tikėjimo ir išminties, bei kreiptis į juos visais kylančiais religiniais klausimais bei sprendžiant savo bendruomenės problemas.

10 - Išmanyti islamo atšakas ir jų tikėjimus, sroves ir jų siekius, bei griaunančias doktrinas ir jų tikslus, idant būtų galima apie jas diskutuoti, kritikuoti jų klastą ir perspėti dėl jų melagingumo, remiantis Visagalio Allaho Knyga, Jo Pasiuntinio suna ir autoritetingų musulmonų mokslininkų veikalais.

11 - Jis turėtų domėtis musulmonų padėtimi, jų silpnumu ir priešų priespauda prieš juos, ir žinoti, kad tai yra dėl jų nutolimo nuo teisingo ir tiesaus Allaho kelio, silpno tikėjimo ir nepaklusnumo Jo

įstatymui, todėl jis turėtų siekti mokyti juos to, kas jiems naudinga jų religijoje ir žemiškame gyvenime.

12 - Susipažinti su įvairiomis žiniasklaidos priemonėmis, žinoti jų teigiamas ir neigiamas puses, kaip jomis pasinaudoti kviečiant garbinti Allahą, ir saugotis jose esančių pavojų sau bei savo bendruomenei.

Ir jei penktadienio pamokslininkas pasižymi šiomis savybėmis, tai, Visagalis Allaho leidimu, sukuria tvirtumą ir pusiausvyrą.

Svarbiausi moraliniai pagrindai:

1. Mečetės pamokslininkas turėtų būti kvietėju garbinti Allahą ir mokytoju mečetės bendruomenei bei visiems ją lankantiems, tiek iš apylinkės, tiek iš kitur. Todėl Pasiuntinys privalo būti jam pavyzdžiu, jis yra teisus, puikus pavyzdys ir aukščiausias idealas musulmonų bendruomenei bei jos vadovams. Visagalis pasakė:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ (21)

{Iš tiesų Allaho Pasiuntinyje jūs turite gerą pavyzdį, sektiną tam, kuris tikisi (Susitikimo su) Allahu ir Paskutiniosios Dienos, ir prisimena Allahą gausiai.} [Koranas, sūra „Sajungininkai“ 33:21].

Jis turėtų atsiriboti pats ir atitraukti savo mečetės lankytojus nuo kalbų apie pasaulietinius reikalus ir politiką, ir skirti mečetę išimtinai mokymuisi ir garbinimui.

2. Turi būti pats švarus ir tvarkingas, taip pat rūpintis mečetės švara ir tvarka, prižiūrėti jos turta, vengti švaistymo ir mečetės puošybos.

3. Būti gero elgesio ir manierų, sekant Pranašo (ramybė ir Allaho palaima jam) suna – auginant barzdą ir kerpant ūsus, bei vengiant per ilgų drabužių nešiojimo, taip pat laikytis orumo bei ramybės ir sekti teisiųjų pirmtakų pavyzdžiu.

4. Kad būtų švelnus, kantrus ir gailestingas, nes švelnumas puošia viską, kur tik atsiranda, ir kai būna pašalintas iš kažkur, padaro tai su trūkumais, kaip sakoma šiame hadise, kurį perdavė Aiša (tebūnie Allahas ja patenkintas), kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) pasakė:

«إِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا رَأَاهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَأْنُهُ»

„Iš tiesų, švelnumas puošia viską, kur tik atsiranda, ir kai būna pašalintas iš kažkur, padaro tai su trūkumais.“¹

Jei vienas iš mečetės lankytojų padaro klaidą, pamokslininkas neturėtų jo peikti, o turėtų jam patarti švelniai ir taktiškai bei mokyti jį geru būdu. Muavija Ibn Al-Hakam As-Sulami (tebūnie Allahas juo patenkintas) sakė:

بَيْنَمَا أَنَا أَصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ، فَقُلْتُ: يَرْحَمَكَ اللَّهُ، فَرَامَنِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ، فَقُلْتُ: وَأَنْكَلُ أُمِّيَاهُ، مَا شَأْنُكُمْ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ؟ فَجَعَلُوا يَضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَادِهِمْ، فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُصَمِّتُونَنِي لِكَيْتِي سَكَتُ، فَلَمَّا صَلَّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، فَبِأَبِي هُوَ وَأُمِّي، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ أَحْسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ،

¹ Perdavė Muslim, Nr. (2594).

قَالَ اللَّهُ مَا كَهَرَنِي - أَيُّ: مَا قَهَرَنِي وَلَا نَهَرَنِي - وَلَا ضَرَبَنِي وَلَا شَتَمَنِي، قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةَ لَا يَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ، إِنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ»

Kai meldžiausi su Allahu Pasiuntiniu (ramybė ir Allahu palaima jam), staiga vienas vyras iš žmonių nusičiaudėjo. Aš pasakiau: „Tepasigaili tavęs Allahas.“ Žmonės įsmeigė į mane savo žvilgsnius, tad aš pasakiau: „Vargas man! Kodėl jūs taip į mane žiūrite?“ Tada jie ėmė pliaukšėti rankomis sau per šlaunis. Kai pamačiau, kad jie bando mane nutildyti, aš nutilau. Kai Allahu Pasiuntinys (ramybė ir Allahu palaima jam) baigė maldą, tebūnie mano tėvas ir motina jam paaukoti, aš niekada, nei prieš jį, nei po jo, nemačiau geresnio mokytojo. Prisiekiu Allahu, jis manęs nei aprėkė (t. y. nei barė, nei priekaištavo), nei mušė, nei iškeikė. Jis pasakė: „Iš tiesų, šioje maldoje netinka jokia žmonių kalba. Ji skirta tik tasbih, takbir ir Korano recitavimui.“¹

5. Būti švelniam ir jautrios širdies, kad suburtų žmones aplink save, idant šie gautų naudos iš jo atjautos, pagalbos ir žinių, palaikyti juos jų nelaimėse ir poreikiuose ir tartis su jais dėl to, kas susiję su mečetės misija.

Pasiuntinys (ramybė ir Allahu palaima jam) buvo viso to viršūnėje, kaip tarė Visagalis apie jį:

¹ Perdavė Muslim, Nr. (537).

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لَئِن لَّمْ يَكُنْ فِطْرًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ (159)

{Dėl Allaho Gailestingumo, tu, o Pranaše, elgiesi su jais švelniai. O jei tu būtum buvęs žiaurus ir šiurkštaširdis, jie būtų išstrūkę nuo tavęs. Taigi atleiski (jų kaltes) ir prašyki (Allaho) Atleidimo jiems, ir patarki jiems jų reikaluose. Tada kai tu priimsi sprendimą, pasitikėk Allahu, be abejonės, Allahas myli tuos, kurie (Juo) pasitiki.} [Koranas, sūra „Imrano giminė“ 3:159].

6. Pasižymėti kantrybe, tikrumu ir teisingumu tame, ką jis sako, kad nusipelnytų imamo garbės savo mečetėje ir tarp savo bendruomenės, nes kantrybė ir tikrumas nuveda žmogų į vadovavimo religijoje lygį. Visagalis tarė:

﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ﴾ (24)

{Ir Mes padarėme iš jų tarpo (Izraelio Vaikų) lyderius, suteikdami teisingą vedimą pagal Mūsų Įsakymą, kai jie buvo kantrūs ir užtikrintai tikėdavo Mūsų įrodymais} [Koranas, sūra „Sukniūbimas“ 32:24].

7. Privalo būti sąžiningas tame, ką sako, nesvarbu, ar tai būtų penktadienio pamoksle, ar pamokoje, ar kalbant su žmonėmis, kad būtų iš teisingųjų, teisingu keliu vedamųjų ir laiminčiųjų, nes viename hadise yra perduodama, kad Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ؛ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا»

„Laikykitės teisybės, nes tiesa veda į dorovę, o dorovė - į rojų. Žmogus vis sakys tiesą ir stengsis ja laikytis, kol bus įrašytas pas Allahą kaip teisingasis. Saugokitės melagystės, nes melas veda į nedorumą, o nedorumas - į pragarą. Žmogus vis meluos ir stengsis juo laikytis, kol bus įrašytas pas Allahą kaip melagis.“¹.

Melas yra blogis ir nelaimė, o didžiausias melas yra melas apie Allahą Visagalį ir kalbėjimas apie Jį be žinojimo. Tarė Visagalis Allahas:

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ (33)

{Sakyk (Muhammedai): „Tačiau dalykai, kuriuos Allahas tikrai uždraudė yra Al-Favahiš (didžiosios nuodėmės ir visų rūšių neteisėti lytiniai santykiai), atliekami atvirai arba slapčia, visų rūšių nuodėmės, nepelnyta priespauda, partnerių garbinime priskyrimas Allahui, kam Jis nedavė jokio leidimo, ir sakymas apie Allahą to, apie ką jūs neturite žinių.“} [Koranas, sūra „Užkardos“ 7:33].

Ši kilnioji eilutė apjungė didžiausias nuodėmes, pradedant nuo menkesnės iki didžiausios, o tai yra

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (6094), ir Muslim, Nr. (2607), iš Abdullah Ibn Masud (tebūnie Allahas juo patenkintas) hadiso.

kalbėjimas apie Allahą be žinojimo apie Jo vardus, savybes ir įstatymus.

Melavimas apie Pranašą yra viena didžiausių melagysčių ir bjauriausių nuodėmių. Tai viena iš didžiųjų nuodėmių, vedančių į pragarą. Al-Mughira Ibn Šuba (tebūnie Allahas juo patenkintas) pasakė: Girdėjau Pranašą sakant:

«إِنَّ كَذِبًا عَلَيَّ لَيْسَ كَكَذِبِ عَلَى أَحَدٍ، مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَدًّا، فَلْيَنْتَبِئُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ»

„Iš tiesų, melas apie mane nėra kaip melas apie bet kurį kitą. Kas tyčia apie mane meluoja, tegul užima vietą pragare.“¹.

Reikia vengti melo, net jei tai daroma su gerais ketinimais, siekiant paskatinti daryti gera ir atgrasyti nuo blogio, kaip daro kai kurie pamokslininkai, nes tai yra blogis, kuriame nėra jokio gėrio ir jokio vedimo, o jį sakantis yra nusidėjęs, o ne apdovanotas, kaltas, o ne laimintis.

8. Būti sąžiningu perduodant žinią, įsitikinti žinių tikrumu, neskubėti tikėti gandaiis ir pasikliauti tik patikimu teiginiu. Visagalis Allahas mums tai įsakė Savo žodžiais:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهْلَةٍ فَتُصِبْحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾ (6)

{O jūs, kurie tikite! Jeigu fasik (melagis, piktas žmogus) ateina pas jus su žinia, patvirtinkite ją, kad nepakenktumėte žmonėms nežinodami, ir

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (1291), ir Muslim, Nr. (4).

nesigailėtumėte to, ką padarėte.} [Koranas, sūra „Kambariai“ 49:6].

9. Stengtis kuo labiau slėpti žmonių trūkumus ir saugoti jų paslaptis, nes kas paslepia musulmono trūkumus, tą Allahas pridengs tiek šiame pasaulyje, tiek anapusiniame. O kas ieškos musulmonų trūkumų, to trūkumus seks Allahas, kol jį demaskuos, net ir jo paties namuose. Abdullah Ibn Umar perdavė, kad Pasiuntinys pasakė:

«مَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

„Kas pridengs musulmoną, tą Allahas pridengs Prikėlimo dieną.“. Abu Barza Al-Aslami (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ، وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ، لَا تَعْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ، وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ؛ فَإِنَّهُ مَنْ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَنْبَغِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ اتَّبَعَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ»

„O jūs, kurie įtikėjote savo liežuviu, bet tikėjimas neižengė į jūsų širdį! Neapkalbinėkite musulmonų ir neieškokite jų paslapčių. Iš tiesų, kas ieškos jų paslapčių, Allahas atvers jo paties paslaptis, o kam Allahas atvers jo paslaptis, tą Jis sugėdins jo paties namuose.“¹.

¹ Perdavė Abu Davud, Nr. (4880).

Aštuntas klausimas: Pamokslo ir pamokslininko etiketas:

1. Penktadienio pamokslas neturi būti naudojama kaip reklamos įrankis asmeniui, partijai, institucijai ar panašiai, o turi būti skirta tik Visagaliui Allahui ir Jo religijai, Jo kvietimo skelbimui ir Jo žodžio išaukštinimui. Visagalis pasakė:

﴿وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ (18)

{Ir (Jis apreiškė), kad mečetės yra skirtos Allahui, taigi nesišaukite ir negarbinkite nieko kito šalia Allaho.} [Koranas, sūra „Džinai“ 72:18].

Pamokslininkas neturėtų nei per daug ilginti pamokslą, kad neapsunkintų ir neatgrasytų klausytojų, nei per daug jį trumpinti, kad nepakenktų temos esmei ir vientisumui.

3. Sakydamas pamokslą, pamokslininkas turėtų atsižvelgti į klausytojų pasirengimą: paprastiems žmonėms kalbėti pagal jų supratimo lygį, vengdamas jiems nesuprantamų lingvistinių terminų; su vidutinio išsilavinimo žmonėmis kalbėti atitinkamai, o su išprususiaisiais – rafinuotai. Taip jis su visais visuomenės sluoksniais elgsis išmintingai, viską sudėliodamas į savo vietas, ir visais atvejais savo kalboje vengs bet kokių tuščių pagražinimų.

4. Vengti nesutarimus keliančių dalykų, kurie kursto priešišumą ir neapykantą, nes pagrindinė

pamokslininko užduotis yra mokyti žmones, suvienyti jų širdis ties teisingumu ir pašalinti nesantaikos priežastis tarp jų.

5. Vengti dirbtinio rimavimo ir perdėto gilumosi, o verčiau siekti perteikti naudingas prasmes kuo aiškesniais ir trumpesniais posakiais.

6. Susilaikyti nuo smerkiamo ir dirbtinio garsių pamokslininkų asmenybių mėgdžiojimo, nes tai sukelia nepasitenkinimą ir nepatogumą.¹

Devintas klausimas: Pamokslo paskirtis ir tikslai:

Penktadienio pamokslu turėtų būti siekiama šių tikslų:

1 - Monoteizmo principų, jo svarbos ir pranašumo išaiškinimas bei perspėjimas dėl visų politeizmo rūšių, formų ir priemonių.

2 - Pamokymas ir priminimas apie Allahą, Atsiskaitymą ir atlygį Pomirtiniame gyvenime bei dieviškąsias prasmes, kuriomis atgyja širdys, kvietimas į gėrį, gėrio įsakymas ir blogo draudimas.

3 - Mokyti musulmonus ir padėti jiems suprasti jų religijos tiesas iš Korano ir Pasiuntinio sunos, kartu saugant moralę ir etiketą nuo kraštutinumų bei aplaidumo.

¹ Žr.: Abdullah Ibn Daifullah Ar-Ruhaili knyga „Džumua pamokslo atlikimo būdas“: (12, 20, 22 psl.), ir: Amir Ibn Muhammad Al-Madri knyga „Penkiasdešimt patarimų, kaip tapti sėkmingu pamokslininku“: (33, 73, 87 psl.).

4 - Klaidingų supratimų apie islamą pataisymas ir atsakas į priešų keliamas abejones bei melagingus teiginius, kuriais siekiama suklaidinti protus, – įtikinamu ir išmintingu būdu, vengiant tuščių ginčų ir įžeidinėjimų.

5 - Pasipriešinimas griaušančioms ir klaidinančioms idėjomis, pateikiant teisingą islamą kaip tikrąjį bendruomenės kelią, kurį Dievas jai paskyrė, o ji pati jį priėmė kaip savo religiją, kartu pabrėžiant jo ypatybes: visapusiškumą, pusiausvyrą, gilumą ir pozityvumą.

6 - Susieti pamokslą su gyvenimu ir žmonių kasdiene realybe, koncentruojantis į bendruomenės ligų gydymą ir siūlant sprendimus jos problemoms, pasisemiant iš šariato, skiriant dėmesį tikėjimo doktrinai ir jos taisymui, islamo ir tikėjimo ramsčiams, musulmonės moters ir šeimos reikalams bei kitoms temoms, kurių žmonėms reikia.

7 - Atsižvelgti į įvairias per metus pasikartojančias progas, tokias kaip Ramadanas, hadžas ir kitos, kurios rūpi klausytojams ir skatina juos trokšti žinių, nušviečiančių jiems kelią šiais klausimais.

8 - Stiprinti islamiškąją broliškumą tarp musulmonų ir priešintis rasizmui, sektantizmui, regionalizmui ir kitoms musulmonus skaldančioms apraiškoms.

Dešimtas klausimas: Pamokslo parengimas:

Pamokslininkas turėtų kruopščiai paruošti savo pamokslą ir atkreipti dėmesį į šiuos dalykus:

Pamokslą paprastai sudaro trys dalys: įžanga, pagrindinė dalis ir išvada. Tai yra rašant ar sakant neįvardijami, tačiau tarpusavyje susipynę ir darnūs elementai, kurių tarpusavio ryšio kokybė priklauso nuo pamokslininko gebėjimų, jo žinių gausos ir patirties, todėl pamokslo dalys tampa vientisos, o jo struktūra – tvirta.

Toks sistemingumas ir tikslumas padaro prasmes aiškias, o tikslus – akivaizdžius, bei užtikrina kalbėtojai atidų klausytojų įsiklausymą ir visišką jų dėmesį.

Įžanga: pamokslininkas turėtų skirti dėmesį savo įžangai ir pradžiai, parinkdamas įžangines frazes, kurios klausytojui nurodytų pamokslo tikslą, patrauktų dėmesį ir paruoštų sielas. Tai gali būti įspėjančios ar skatinančios Korano eilutės arba kai kurios iškalbingos Pranašo išmintys. Pradžia yra pirmas dalykas, kurį pamokslininkas pateikia savo klausytojams, tad jei jis nustebins juos puikiu pateikimu, jie galės aktyviai ir su entuziazmu klausytis likusios pamokslo dalies.

Kalbos pradžia turėtų nurodyti kalbėtojo tikslą, ir kadangi yra žinoma, jog penktadienio pamokslas pradedamas Allaho šloviniu ir Jo pagyrimu, dviem tikėjimo liudijimais ir palaima bei ramybe

Allaho Pasiuntiniui, tai šių žodžių tinkamas parinkimas ir nurodo pamokslo temą bei jo tikslą.

Pagrindinė dalis: tai yra pagrindinis pamokslo tikslas, kuri gali būti tinkama įvardyti pamokslo pradžioje, pavyzdžiui, sakant: „Noriu jums kalbėti apie...“, ypač jei tai yra aktualus, visuomenei rūpimas klausimas, į kurį tikimasi išgirsti aiškų atsakymą.

Kartais nederėtų temos gvildinti tiesiogiai, nes ji gali būti opi arba sukelti žmonių susiskaldymą. Tokiu atveju pamokslininkas turėtų prie jos priėti palaipsniui ir nagrinėti ją netiesiogiai, kad, veddamas klausytojus logiška seka, nuosaikiai ir subalansuotai pasiektų savo tikslą, vengdamas provokacijų ir susiskaldymo. Taip pamokslininkas pasiekia savo tikslą – nuteikti sielas, jei jos buvo tam nepalankios arba jei tema joms buvo neįprasta.

Pamokslo tema paprastai remiasi dviem pagrindiniais ramsčiais: išaiškinimu ir argumentavimu.

Kalbant apie išaiškinimą: jis pateikiamas paminint aptariamą temą apibūrinimą, taip pat jos savybes, ypatybes ir privalumus.

Argumentavimas: dažniausiai tema reikalauja pagrindimo įrodymais, argumentais ir liudijimais, kurie paprastai imami iš Korano ir unos bei teisingųjų pirmtakų posakių, taip pat pateikiant tam tikrus faktus ir įvykius kaip analogiją ir pamokymą. Šiuo atžvilgiu naudinga cituoti garsius

imamus ir išminčius, kurie buvo žinomi dėl savo teismo, vadovavimo, garbingumo, askezės, drąsos ir pamaldumo, atsižvelgiant į situaciją ir temos tinkamumą.

Pamokslo išvada: baigęs dėstyti savo temą, pamokslininkas turėtų ją užbaigti tinkama išvada, kuri apjungia jo mintis ir apibendrina temą kitokiais posakiais ir glaustai, nes išsiplėtimas šiuo atveju kelia nuobodulį ir išblaško mintis.

Joje neturėtų būti naujų idėjų ir naujų įrodymų; kadangi tuo metu ji nebūtų išvada, o veikiau pamokslo dalis ir jo tęsinys.

Išvada turėtų būti stipri savo išraiška ir poveikiu, nes tai paskutinis dalykas, kurį išgirsta klausytojas ir kuris išlieka jo sąmonėje. Jei ji yra silpna savo struktūra ir vangi savo pateikimu, prarandama visa pamokslo nauda.

Pabaiga gali būti anksčiau necituotos Korano eilutės, kurios apibendrina pamokslo temą skatinimu, įspėjimu, įrodymu ar patvirtinimu, arba hadisas, perteikiantis tą pačią prasmę kaip ir Korano eilutės, arba pamokslo elementų pakartojimas kitokiu stiliumi ir apibendrinančiu, aiškiu bei paveikiu būdu.

Yra du klausimai, kuriais pamokslininkas turėtų pasirūpinti: temos vientisumas, naujumas ir pokyčiai.

Temos vientisumas: reikėtų apsiriboti viena tema, išpildyti jos elementus, nugludinti žodžius ir

pagilinti jos nagrinėjimą, nes temų išsišakojimas ir daugybė klausimų vienu metu blaško protus, verčia pamiršti vieną dalį dėl kitos, veda į nuobodų ištęstumą, blankų vaizdą bei paviršutinišką nagrinėjimą.

Naujumas ir pokyčiai: tai reiškia, kad pamokslai neturėtų apsiriboti pasikartojančiomis temomis; priešingai, juos reikia įvairinti, kad apimtų visus šariato reikalus: monoteizmą, garbinimo aktus, tarpusavio santykius, dorovę ir kitus.

Nesilaikyti vieno stiliaus ir pateikimo būdo, o verčiau kaitalioti klausimus su teiginiais, pateikti pavyzdžių, ieškoti išminties ir gilesnių prasmų, kartu gyvenant visuomenės realijomis, jaučiant žmonių poreikius, juos nukreipiant ir šviečiant, atsižvelgiant į šių pokyčių poveikį jiems.¹

Ketvirtas skyrius: Taisyklės dėl mečečių

Pirma: Mečetės apibrėžimas

Mečetė pagal šariatą yra vieta, kurioje atliekamos penkios privalomos maldos, penktadienio malda ir kitos, ir kurioje skelbiamas azanas. Ji pavadinta „masdžid“, nes tai yra vieta, skirta sudžūd (sukniubimui) Visagaliui Allahui.

¹ Žr.: Dr. Salih Ibn Abdillahi Ibn Humaid knyga „Penktadienio pamokslo rengimo metodika“: (22 psl.) ir toliau.

Skirtumas tarp mečetės ir musala

Mečetė yra vieta, nuolat skirta privalomoms maldoms ir tam paaukota. O musala – tai vieta, skirta laikinai maldai, pavyzdžiui, maldos vietos mokyklose, įstaigose, įmonėse, pakelėse ir pan., kuri nėra paaukota penkioms maldoms. Todėl mečetės pasveikinimo malda (tahijat al-masdžid) neatliekama įeinant į musalą, o atliekama tik įeinant į mečetę.

Antra: Mečetės statymas ir nuopelnas

Mečetės yra geriausios ir garbingiausios vietos žemėje, jose atliekamos geriausi garbinimo darbai, tai yra malda. Visagalis pasakė:

﴿فِي بُيُوتِ أَذُنَ اللَّهِ أَنْ تَرْفَعَ وَيُذَكَّرَ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ 36 رَجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ 37﴾

{Namuose (mečetėse), kuriuos Allahas įsakė statyti (ir valyti ir gerbti), juose Jo Vardas prisimenamas. Juose garbinamas Jis rytais ir vakarais.}

Žmonės, kurių nei amatas, nei prekyba neatitraukia nuo Allaho Prisiminimo, nei nuo maldos atlikimo, nei nuo zakato davimo. Jie bijo Dienos, kai širdys ir akys bus apversti iš siaubo.} [Koranas, sūra „Šviesa“ 24:36-37].

Visagalis Allahas priskyrė mečetes Sau, taip pagerbdamas ir išaukštindamas jas. Tarė Jis:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسْجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا أَسْمُهُ ...﴾

{Ir kas yra neteisesni, nei tie, kurie uždraudė Allahui Vardo garbinimą ir dažną minėjimą...} [Koranas, sūra „Karvė“ 2:114]. Tarė, šlovė Jam:

﴿وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾¹

{Ir (Jis apreiškė), kad mečetės yra skirtos Allahui, taigi nesišaukite ir negarbinkite nieko kito šalia Allahui.} [Koranas, sūra „Džinai“ 72:18].

Dėl to šariatas paskatino jų materialiąją statybą ir dvasinį puoselėjimą, ir štai to pavyzdys: Visagalis Allahas tarė:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾¹

{Allahui mečetės bus prižiūrimos tik tų, kurie tiki Allahui ir Paskutiniąją dieną, atlieka maldą ir duoda zakatą, ir nieko nebijo, tik Allahui. Tai jie, kurie yra teisingai vedami.} [Koranas, sūra „Atgaila“ 9:18].

Usman Ibn Affan (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allahui palaima jam) pasakė:

«مَنْ بَنَىٰ مَسْجِدًا يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَ اللَّهِ بَنَىٰ اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ»

„Tam, kuris stato mečetę vardan Allahui, Jis pastatys jam tokią pačią rojuje.“¹

Džabir Ibn Abdillah (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allahui palaima jam) sakė:

«مَنْ بَنَىٰ مَسْجِدًا لِلَّهِ كَمَفْحَصٍ قَطَاةٍ، أَوْ أَصْغَرَ، بَنَىٰ اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ»

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (450), ir Muslim, Nr. (533).

„Kas pastato mečetę vardan Allaho, nors ir smiltvištės lizdo dydžio ar mažesnę, tam Allahas pastatys namą rojuje.“¹

Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«وَلَوْ كَمَفْخَصٍ قَطَاةٍ»

„Nors ir būtų tik kaip smiltvištės lizdas.“ T. y., vieta, kurią paukščio patelė paruošia ant žemės savo kiaušiniams, ir tuo norėta pabrėžti mažą dydį, kad niekas nepaniekintų pastatytos mečetės, net jei ji būtų ir labai maža.

Tai taip pat gali apimti tuos, kurie prisidėjo prie mečetės statybos, net jei ir viena plyta ar moliu, dirbo savo rankomis, sumokėjo darbininkams atlyginimą ar atliko panašius darbus, kurie priskiriami žmogui, padėjusiam statyti mečetę asmeniškai arba savo turtu, tikėdamasis ir siekdamas už tai atlygio, būtent, kad Allahas jam pastatys panašų arba didesnę namą rojuje. Namo rojuje negalima lyginti su tuo, kas yra šiame pasaulyje, ir tarp jų nėra jokio panašumo. Ir tai skatina tuos, kuriems Allahas suteikė turto, skubėti daryti gerus darbus ir pasinaudoti galimybe šiame gyvenime, kad paruoštų savo pomirtiniam gyvenimui tai, už ką jie ras savo atlygį, daug kartų padidintą pas savo Viešpatį.²

¹ Perdavė Ibn Madža, Nr. (738), ir Al-Busiri „Az-Zavaid“ rinkinyje (1/94) perdavimo grandinę įvertino kaip sahih.

² Žr.: Ibn Džibrin knygą „Skyriai ir klausimai, susiję su mečetėmis“ (14 psl.).

Trečia: Mečečių puoselėjimas ir nuopelnai

Mečečių puoselėjimas plačiaja prasme apima dviejų rūšių puoselėjimą: fizinį ir dvasinį. Tai apima mečečių statymą ir restauravimą, apšvietimą ir apstatymą, tarnavimą jose ir valymą, Allaho garbinimą jose, imamų ir muezinų paskyrimą, atminimo ratelių (halaka) organizavimą jose, tokių kaip Korano, fikh (islamo jurisprudencijos), tafsir (Korano aiškinimo), hadisų ir kitų naudingų mokslų mokymas, pragyvenimo šaltinių suteikimą jose dirbantiems, dovanojimą joms to, kas joms naudinga, pavyzdžiui, gyvenamųjų patalpų dovanojimą imamui, muazinui, mokytojui ir mokiniams, apsiprausimo vietų įrengimą ir kitus joms naudingus dalykus.

Visagalis Allahas sakė:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾ (18)

{Allaho mečetės bus prižiūrimos tik tų, kurie tiki Allahu ir Paskutiniąja diena, atlieka maldą ir duoda zakatą, ir nieko nebijo, tik Allaho. Tai jie, kurie yra teisingai vedami.} [Koranas, sūra „Atgaila“ 9:18].

Taigi, kilnioji eilutė patvirtino tikėjimą to, kuris rūpinasi mečetėmis, melddamasis jose, jas valydamas ir atnaujindamas tai, kas jose sunyko.¹

¹ Žr.: Muhammed Al-Arfadž knyga „Leidžiami ir draudžiami dalykai mečetėje“: (9 psl.).

Ketvirta: Mečečių švaros palaikymas ir apsauga nuo nešvarumų

Kadangi mečetės yra garbinimo ir artėjimo prie Visagalio Allaho per paklusnumą vietos, įsakoma jas prižiūrėti ir saugoti nuo nešvarumų, netyrumų ir atliekų, kad jos pasižymėtų švara, grožiu ir puikumu.

Šeichas Ibn Saadi (tegu Allahas jo pasigaili) pasakė, aiškindamas Visagalio žodžius:

﴿فِي بُيُوتِ أَذْنِ اللَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ﴾ (36)

{Namuose (mečetėse), kuriuos Allahas įsakė statyti, juose Jo Vardas prisimenamas. Juose Jį garbina rytais ir vakarais.} [Koranas, sūra „Šviesa“ 24:36]. Sakė:

﴿...أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ...﴾

{...įsakė statyti, juose Jo Vardas prisimenamas...}

Tai yra taisyklių dėl mečečių visuma, o jų priežiūra apima: tvarkymą ir valymą nuo nešvarumų bei žalos; apsaugą nuo psichiškai nesveikų asmenų ir vaikų, kurie nesaugo švaros, taip pat nuo netikinčiųjų; taip pat apsaugą nuo tuščių kalbų ir balso kėlimo jose ne Allaho minėjimui.¹

Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad juodaodė moteris valydavo mečetę. Allaho Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam)

¹ „As-Sadi interpretacija“ (569 psl.).

jos pasigedo, tad paklausė apie ją. Jie atsakė: „Ji mirė“. Tada jis sakė:

«أَفَلَا كُنْتُمْ آذَنْتُمْوَنِي» قَالَ: فَكَأَنَّهُمْ صَعَّروُا أَمْرَهَا، فَقَالَ: «دَلُّوَنِي عَلَى قَبْرِهَا» فَدَلُّوهُ، فَصَلَّى عَلَيْهَا، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ الْقُبُورَ مَمْلُوءَةٌ ظُلْمَةً عَلَى أَهْلِهَا، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُنَوِّرُهَا لَهُمْ بِصَلَاتِي عَلَيْهِمْ»

„Kodėl man nepranešėte?“ Atrodė, lyg jie būtų sumenkinę jos reikalą. Tada jis pasakė: „Parodykite man jos kapą.“ Jie jam parodė, ir jis atliko maldą už ją. Tada jis pasakė: „Iš tiesų, šie kapai yra pripildyti tamsos jų gyventojams, ir iš tiesų Allahas, Galingasis ir Didingasis, juos jiems apšviečia per mano maldą už juos.“¹.

Anas (tebūnie Allahas juo patenkintas) pranešė: Kai mes buvome mečetėje su Allaho Pasiuntiniu, ramybė ir Allaho palaima jam, atėjo beduinas ir atsistojęs ėmė šlapintis mečetėje. Allaho Pasiuntinio, ramybė ir Allaho palaima jam, kompanjonai pasakė: „Liaukis! Liaukis!“, tačiau Allaho Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) sakė:

«لَا تُزْرِمُوهُ - أَي: لَا تَقْطَعُوا عَلَيْهِ بَوْلَهُ - دَعُوهُ»

„Nepertraukite jo – t. y. nenutraukite jo šlapinimosi – palikite jį.“ Tad jie paliko jį, kol jis baigė. Tada Allaho Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) jį pasikvietė ir sakė jam:

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (460), ir Muslim, Nr. (956).

«إِنَّ هَذِهِ الْمَسَاجِدَ لَا تَصْلُحُ لَشَيْءٍ مِنْ هَذَا الْبَوْلِ وَلَا الْقَدَرِ، إِنَّمَا هِيَ لِذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالصَّلَاةِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ»

„Šios mečetės nėra skirtos jokiam šlapimui ar nešvarumams, jos yra skirtos tik Allahui, Galingojo ir Šlovingojo, atminimui, maldai ir Korano recitavimui.“ Jis įsakė vienam iš žmonių, tas atnešė kibirą vandens ir užpylė jį ant šlapinimo, t. y. apliejo jį vandeniu.¹

Nėra nesutarimų, kad šlapimas ir panašūs dalykai yra nešvarumai, nuo kurių turi būti saugomos mečetės, kuriose reikalaujama tyrumo. Todėl mečetės, jų kilimai ir joms priklausančios dalys, pavyzdžiui, kiemai, stogai ir panašiai, turi būti saugomos nuo visų nešvarumų ir apvalomos, kai tik ant jų patenka kokių nors nešvarumų.

Panašiai buvo perduota ir apie apvalymą nuo nešvarumų, tokių kaip skrepliai, gleivės, seilės, kraujas, pūliai ir panašiai. Anas Ibn Malik (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė, kad Pranašas (ramybė ir Allahui palaima jam) pamatė skreplius kiblos kryptimi, ir tai jį taip sutrikdė, kad tai matėsi jo veide. Tada jis atsistojo, nugramdė juos savo ranka ir pasakė:

«إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ فِي صَلَاتِهِ فَإِنَّهُ يُنَاجِي رَبَّهُ - أَوْ إِنَّ رَبَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقَبْلَةِ - فَلَا يَزُقُّ أَحَدَكُمْ قَبْلَ قِبْلَتِهِ، وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمَيْهِ» ثُمَّ أَخَذَ طَرَفَ رِدَائِهِ، فَبَصَقَ فِيهِ ثُمَّ رَدَّ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ، فَقَالَ: «أَوْ يَفْعَلْ هَكَذَا»

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (219) sutrumpintai, ir Muslim, Nr. (285).

„Iš tiesų, kai kas nors iš jūsų atsistoja melstis, jis kalbasi su savo Viešpačiu – arba jo Viešpats yra tarp jo ir kiblos – tad tegul nė vienas iš jūsų nespjauna į savo kiblos pusę, bet į kairę nuo savęs arba po savo kojomis.“ Tada jis paėmė savo apsiausto kraštą, spjovė į jį, perlenkė ir pasakė: „Arba tegul daro šitaip.“¹.

Yra daug hadisų, kurie nurodo draudimą spjaudytis ir atsikrenkšti mečetėje. Kai kuriuose iš jų draudžiama spjauti kiblos kryptimi arba į dešinę, tačiau leidžiama spjauti į kairę arba po kaire koja, o tada patrinti ją koja. Be abejonės, spjaudalai ir skrepliai yra tai, kas natūraliai laikoma pasibjaurėtina, todėl Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam) supyko, pamatęs tai mečetės kiblos kryptimi, taip, kad jo veidas paraudo. Jis nuskubėjo jį nugramdyti, o tada patepė tą vietą švaria medžiaga arba šafranu.

Yra žinoma, kad jei mečetė yra pastatyta iš molio, ją nugramdyti yra paprasta, ir kad jos grindys yra iš žemės, todėl galima užkasti tai, kas ant jų nukrenta, arba pašalinti suterštą žemę.

Kadangi šiais laikais mečetės dažniausiai yra išklotos plytelėmis ir užtiestos švariais kilimais, kuriuos lengva sutepti purvu ir nešvarumais, ir ant kurių matosi skreplių, kraujo, pūlių ir panašių dalykų pėdsakai, tampa privaloma visiškai

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (405), ir Muslim, Nr. (551).

uždrausti spjaudytis ant grindų – tiek ant kilimų, tiek ant sienų ar plytelių. Todėl tas, kuriam prireikia spjaudyti ar išsiskrepliuoti, turi tam išeiti į lauką, arba nusispjauti į nosinę ir ją išnešti, arba į savo drabužio kraštą ir perlenkti jį, kaip minima hadise, kad mečetė išliktų švari ir maloni.

Aiša (tebūnie Allahas ja patenkintas) perdavė:

«أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِنَاءَ الْمَسَاجِدِ فِي الدُّورِ، وَأَنْ تُنْظَفَ وَتُطَيَّبَ».

„Allaho Pasiuntinys, ramybė ir Allaho palaima jam, įsakė statyti mečetes gyvenvietėse, palaikyti jose švarą ir jas kvėpinti.“ Sufjan (tebūnie Allahas juo patenkintas) pasakė: „Mečėčių statymas gyvenvietėse reiškia: gentyse.“ [179¹

Penkta: Mečetės statymas ant kapo arba kapo statymas mečetėje

Neleidžiama statyti mečetės virš bet kurio asmens kapo, nes tai yra uždrausta. Šeich Al-Islam Ibn Taimija (egul Allahas jo pasigaili) pasakė: Imamai sutarė, kad ant kapo nestatoma mečetė, nes Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, sakė:

«إِنَّ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ، أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ؛ فَإِنِّي نَهَيْتُكُمْ عَنْ ذَلِكَ».

„Iš tiesų, buvusieji prieš jus paversdavo kapus garbinimo vietomis. Tad nepaverskite kapų garbinimo vietomis, nes aš jums tai uždraudžiau.“

¹ Perdavė At-Tirmizi: (594), ir Žr.: „Skyriai ir klausimai, susiję su mečetėmis“ (27 psl.).

Neleistina laidoti mirusio asmens mečetėje. Jei mečetė buvo pastatyta prieš palaidojimą, ji keičiama: arba sulyginant kapą, arba jį atkasus, jei jis yra nesenas.

O jei mečetė buvo pastatyta po kapo, tuomet arba turi būti pašalinta mečetė, arba turi būti pašalinta kapo forma, kadangi mečetėje, kuri yra ant kapo, neatliekama nei privaloma, nei savanoriška malda, nes tai yra draudžiama.¹

Ir vienas iš to įrodymų, be to, kuriuos paminėjo Šeich Al-Islam, yra tai, ką perdavė Aiša ir Abdullah Ibn Abbas: Kai Allaho Pasiuntinį, ramybė ir Allaho palaima jam, ištiko mirtis, jis vis užsimesdavo savo apsiaustą ant veido, o kai jam pasidarydavo tvanku, nusiimdavo jį. Būdamas tokioje būsenoje, jis pasakė:

«لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ»

„Tebūnie Allaho prakeiksmas žydams ir krikščionims, nes jie laikė savo pranašų kapus garbinimo vietomis.“ Įspėja nedaryti panašiai, kaip jie darė.²

Pranašas (ramybė ir Allaho palaima jam), būdamas mirties kančioje, paaiškino, kad Visagalis Allahas prakeikė žydus ir krikščionis, nes jie laikė savo pranašų kapus garbinimo vietomis, ir kad tai buvo ankstesnių netikinčiųjų paprotys, siekdamas

¹ „Fatvų rinkinys“ (22/ 194).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (435), ir Muslim, Nr. (531).

perspėti savo bendruomenę jų nekopijuoti ir užkirsti kelią į politeizmą (širk) bei kitų garbinimą šalia Jo.

Aiša, tikinčiųjų motina, (tebūnie Allahas ja patenkintas) perdavė, kad Umm Habiba ir Umm Salama paminėjo bažnyčią, kurią jos matė Abisinijoje ir kurioje buvo atvaizdų. Jos apie tai pranešė Pranašui (ramybė ir Allaho palaima jam), o jis sakė:

«إِنَّ أَوْلَئِكَ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ، بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا، وَصَوَّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَ، فَأَوْلَئِكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

„Tie žmonės, kai miršta teisus žmogus iš jų tarpo, pastato garbinimo vietą virš jo kapo ir piešia jam paveikslus. Tai patys blogiausi žmonės Allaho akyse Teismo dieną.“¹

Aiša (tebūnie Allahas ja patenkintas) perdavė, kad Pasiuntinys (ramybė ir Allaho palaima jam) savo ligos, po kurios nebepakilo, metu pasakė:

«لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ»

„Allahas prakeikia žydus ir krikščionis, kurie savo pranašų kapus paverčia garbinimo vietomis.“ Antraip jo kapas būtų buvęs atidengtas, bet baimintasi, kad jis nebūtų paverstas garbinimo vieta.²

¹ Perdavė Al-Bukhari, Nr. (427), ir Muslim, Nr. (528).

² Perdavė Al-Bukhari, Nr. (1390), ir Muslim, Nr. (529).

Šešta: Mečečių puošybos nuostata

Nereikėtų puošti mečečių ir jomis girtis, nes Al-Bukhari paminėjo, kad Abdullah Ibn Abbas (tebūnie Allahas juo patenkintas) sakė: „Jūs tikrai išpuošite ją taip, kaip išpuošė žydai ir krikščionys.“

Ir Anas Ibn Malik (tebūnie Allahas juo patenkintas) pasakė: „Jie ją puikuoja, tada ją apgyvendina tik trumpam.“

Taip pat Umar įsakė statyti mečetes ir pasakė: „Suteik žmonėms prieglobstį nuo lietaus, ir saugokis puošti raudonai ar geltonai, kad nesugundytum žmonių.“¹

Šiais laikais paplito puikavimasis mečetėmis, o žmonės ėmė persistengti jas puošdami ir per daug joms išlaidauti. Islamo išminčiai nusprendė, kad leidžiama statyti puošnias mečetes, jei ir gyvenamieji namai bei būstai yra puošnūs, kad mečetės neatrodytų menkos ir apleistos, palyginti su namais ir būstais, tačiau be švaistymo ir perdėtumo puošyboje, spalvose ir dažuose, ir be išlaidavimo nereikalingai keramikos, plytelių ir kilimų įvairovei. Reikia turėti omenyje, kad yra mečečių, kurioms reikia bent menkiausio sutvarkymo, todėl lėšas reikėtų skirti būtent tų mečečių sutvarkymui.

¹ Al-Bukhari paminėjo šiuos pranešimus savo „Sahih“ rinkinyje vartodamas tvirtinamąją formą (1/96-97).

Abdullah Ibn Umar (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė:

«أَنَّ الْمَسْجِدَ كَانَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَبْنِيًّا بِاللَّيْنِ، وَسَقْفُهُ الْجَرِيدُ، وَعُمْدُهُ خَشَبُ النَّخْلِ، فَلَمْ يَزِدْ فِيهِ أَبُو بَكْرٍ شَيْئًا، وَرَأَى فِيهِ عُمَرُ وَبْنَاءَ عَلَى بُنْيَانِهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِاللَّيْنِ وَالْجَرِيدِ وَأَعَادَ عُمْدَهُ خَشَبًا، ثُمَّ عَيَّرَهُ عُثْمَانُ فَرَأَى فِيهِ زِيَادَةً كَثِيرَةً، وَبَنَى جِدَارَهُ بِالْحِجَارَةِ الْمَنْقُوشَةِ وَالْقَصَةِ، وَجَعَلَ عُمْدَهُ مِنْ حِجَارَةٍ مَنْقُوشَةٍ وَسَقَفَهُ بِالسَّاجِ».

„Allaho Pasiuntinio, ramybė ir Allaho palaima jam, laikais mečetė buvo pastatyta iš molinių plytų, jos lubos buvo iš palmių šakų, o ramsčiai – iš palmių medienos. Abu Bakr nieko prie jos nepridėjo. Umar ją išplėtė ir atstatė ant tų pačių pamatų, kaip ir Allaho Pasiuntinio (ramybė ir Allaho palaima jam) laikais, naudodamas molines plytas ir palmių šakas, o ramsčius atkūrė iš medžio. Vėliau Usman ją pakeitė ir labai išplėtė. Jis pastatė jos sienas iš raižytų akmenų ir gipso, ramsčius padarė iš raižytų akmenų, o lubas – iš sadžo medienos.“¹

Islamo mokslininkas Abdulaziz Ibn Baz (tegul Allahas jo pasigaili) pasakė: „Usman, tebūnie Allahas juo patenkintas, poelgis rodo, kad nėra nieko blogo puošti mečetę graviruotais akmenimis, kokybiška mediena ir tinku, tai yra, dažyti sienas. Nors teisųjų pirmtakų gyvenimo būdas yra tinkamesnis ir geresnis, tačiau jei žmonės puošia savo namus ir vengia senų pastatų, o mečetės palikimas senos būklės gali atgrasyti juos nuo

¹ Perdavė Al-Bukhari (446).

maldos ir susirinkimų mečetėse, tuomet nėra nieko blogo daryti taip, kaip darė Usman, tebūnie Allahas juo patenkintas, siekiant paskatinti žmones lankytis mečetėse. Tačiau ne dėl pasipuikavimo. Taip pat nepageidautina rašyti mečetėje. Geriausia, kad ji būtų paprasta.“¹

Septinta: Nuostata dėl netikinčio žmogaus įėjimo į mečetę

Musulmonams draudžiama leisti jokiame netikinčiajam įeiti į Al-Haram (Šventąją) mečetę ir visą ją supančią šventąją teritoriją. Visagalis sakė:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَءُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَاِمِهِمْ هَذَا...)

{O jūs, kurie tikite! Iš tiesų, politeistai yra nadžasa (nedori). Taigi neleiskite jiems prisarti prie Al-Haram mečetės po šių metų...} [Koranas, sūra „Atgaila“ 9:28]. Kalbant apie kitas mečetes, tai nėra draudžiama, jei įeinama dėl teisėto tikslo, pavyzdžiui: pasiteirauti apie islamą, atlikti su mečete ar musulmonų interesais susijusį darbą, išgirsti pamokslą arba užėti dėl kokio nors leistino reikalo, pavyzdžiui, atsigerti mečetėje esančio vandens. Tokiais atvejais tai yra leidžiama, nes Pranašas buvo pririšęs Sumama Ibn Usal prie mečetės stulpo. Abu Huraira (tebūnie Allahas juo patenkintas) sakė:

¹ Cituota iš Al-Kahtani veikalas „Mečetės“ (71 psl.).

«بَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ خَيْلًا قَبْلَ نَجْدٍ، فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ، فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: «مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ؟» فَقَالَ: عِنْدِي خَيْرٌ يَا مُحَمَّدُ، إِنْ تَقْتُلْنِي تَقْتُلْ دَا دِمَ، وَإِنْ تُنْعِمَ تُنْعِمَ عَلَيَّ شَاكِرٍ، وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ مِنْهُ مَا شِئْتَ، فَتَرَكَهُ حَتَّى كَانَ الْعَدَى...» الْحَدِيثُ.

Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, išsiuntė raitelius Nadždo kryptimi, ir jie atvedė vyrą iš Banu Hanifa genties, vardu Sumama Ibn Usal. Jie pririšo jį prie vieno iš mečetės stulpų. Tada Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, išėjo pas jį ir paklausė: „Ką manai, Sumama?“ Jis atsakė: „Turiu gera, Muhammedai. Jei mane nužudysi, nužudysi tą, kurio kraujas bus atkeršytas. O jei suteiksi man malonę, suteiksi ją dėkingam žmogui. O jei nori turto, prašyk, kiek tik nori.“ Tada jis paliko jį iki kitos dienos...¹

Į mečetę įėjo Nadžran delegacija, kurie buvo krikščionys², ir Dimam Ibn Salaba įėjo pas Pranašą (ramybė ir Allaho palaima jam), kai jis buvo mečetėje. Anas Ibn Malik (tebūnie Allahas juo patenkintas) perdavė:

«بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ دَخَلَ رَجُلٌ عَلَى جَمَلٍ فَأَنَاحَهُ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ عَقَلَهُ، ثُمَّ قَالَ لَهُمْ: أَيُّكُمْ مُحَمَّدٌ، وَالنَّبِيُّ ﷺ مُتَكِّيٌّ بَيْنَ ظَهْرِهِمْ، فَقُلْنَا: هَذَا الرَّجُلُ الْأَبْيَضُ الْمُتَكِّيُّ، فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ: ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: «قَدْ أَجَبْتُكَ»، فَقَالَ الرَّجُلُ لِلنَّبِيِّ ﷺ: إِنِّي سَأَلْتُكَ فَمَشَدَّدٌ عَلَيْكَ فِي السُّؤَالِ فَلَا تَجِدُ عَلَيَّ فِي نَفْسِكَ، فَقَالَ: «سَلْ عَمَّا بَدَا لَكَ»... إِلَى أَنْ قَالَ: فَقَالَ الرَّجُلُ: أَمَنْتُ بِمَا جِئْتُ بِهِ وَأَنَا رَسُولٌ مِّنْ وَرَائِي مِنْ قَوْمِي، وَأَنَا ضِمَامٌ بَيْنَ ثَعْلَبَةَ أَخُو بَنِي سَعْدَ بْنِ بَكْرٍ»

¹ Bendrai sutarta dėl autentiškumo pagal Al-Bukhari ir Muslim.

² Bendrai sutarta dėl autentiškumo pagal Al-Bukhari ir Muslim.

Kol mes sėdėjome su Pranašu, ramybė ir Allaho palaima jam, mečetėje, įėjo žmogus, atjojęs ant kupranugario. Jis privertė savo kupranugarį atsiklaupyti mečetėje, surišo priekinę koją ir paklausė ten sėdinčių žmonių: „Kuris iš jūsų yra Muhammedas?“ Tuo metu Pranašas sėdėjo tarp mūsų, pasirėmęs ant rankos. Mes atsakėme: „Šis baltas atsigulęs žmogus.“ Tada vyras kreipėsi į jį: „Abdul-Muttalib sūnau!“ Pranašas, ramybė ir Allaho palaima jam, pasakė: „Aš esu čia.“ Vyras pasakė: „Turiu tau nemažai klausimų. Taigi nesupyk.“ Pranašas pasakė: „Klausk, ko tik nori.“ ... Po to tas vyras pasakė: „Aš tikiu viskuo, su kuo buvai atsiųstas, ir mano tauta mane čia atsiuntė. Esu Dimam Ibn Salaba, iš Banu Sad Ibn Bakr brolių.“¹.

Tai yra tai, ką galėjome pateikti apie tai, ką turi žinoti muazinas, imamas ir pamokslininkas, bei apie mečėčių taisykles. Raginame muaziną, imamą ir pamokslininką būti dievobaimingiems Visagaliui Allahui, uoliai siekti žinių ir jas skleisti bei tam skirti ypatingą dėmesį.

Ir sėkmė yra iš Allaho, tebūnie ramybė ir Allaho palaima mūsų Pranašui Muhammedui ir jo šeimai bei visiems kompanjonams, ir paskutinis mūsų maldavimas yra: Šlovė Allahui, pasaulių Viešpačiui.

¹ Perdavė Al-Bukhari. Taip pat Žr.: Ibn Baz „Fatvų ir straipsnių rinkinys“, aštuntąjį tomą, „Sprendimas dėl netikinčiųjų įėjimo į mečetes“, ir „Nuolatinio komiteto fatvos“, 6/276.

Kai kurie naudingi šaltiniai muazinui, imamui ir pamokslininkui

Dr. Said Ibn Ali Ibn Vahf Al-Kahtani: „Azanas ir ikama“. Leidėjas: Leidykla „Safir“, Rijadas.

Dr. Abd Al-Muhsin Al-Munif: „Vadovavimo ir sekimo taisyklės maldoje“.

Said Ibn Ali Ibn Vahf Al-Kahtani: „Vadovavimas maldoje Korano ir sunos šviesoje“.

Abdullah Ibn Daifillah Ar-Ruhaili: „Penktadienio pamokslo atlikimo būdas“. Leidėjas: Islamo reikalų, kvietimo į islamą ir vedimo ministerija, Saudo Arabijos Karalystė.

Dr. Said Ibn Ali Ibn Vahf Al-Kahtani: „Vadovavimas maldoje – samprata, dorybės, rūšys, etiketas ir taisyklės Korano ir sunos šviesoje“. Leidėjas: „Safir“ spaustuvė, Rijadas.

„Penktadienio pamokslai ir pamokslininkų atsakomybės“. Parengė: Kvietimo ir vedimo taryba, Islamo reikalų, kvietimo ir vedimo ministerija, Saudo Arabijos Karalystė.

Abdurrahman Ibn Muhammed Al-Hamad: „Penktadienio pamokslas Korane ir sunoje“. Leidėjas: Islamo reikalų, kvietimo ir vedimo ministerija, Saudo Arabijos Karalystė.

Abdulaziz Ibn Muhammed Ibn Abdillah Al-Hudžeilan: „Penktadienio pamokslas ir jo šariato taisyklės“. Leidėjas: Islamo reikalų, kvietimo ir

vedimo ministerija, Islamo tyrimų ir studijų centras.

Abd Al-Ghani Ahmed Džabr Muzher: „Penktadienio pamokslas ir jo vaidmuo bendruomenės ugdyme“. Leidėjas: Islamo reikalų, kvietimo ir vedimo ministerija, Saudo Arabijos Karalystė.

Amir Ibn Muhammed Al-Madri: „Penkiasdešimt vienas patarimas, kaip tapti sėkmingu pamokslininku“. Paskelbtas Saudo Arabijos Karalystės Islamo reikalų, kvietimo ir vedimo ministerijos svetainėje.

Dr. Said Ibn Ali Ibn Vahf Al-Kahtani: „Penktadienio malda – samprata, sąlygos, nuopelnai, ypatybės, etiketas ir taisyklės Korano ir sunos šviesoje“. Leidėjas: „Safir“ spaustuvė, Rijadas.

Abdullah Ibn Muhammed Ibn Humajid: „Penktadienio minbaras – pareiga ir atsakomybė“. Leidėjas: Islamo reikalų, kvietimo ir vedimo ministerija, Saudo Arabijos Karalystė.

Dr. Salih Ibn Abdillah Ibn Humajid: „Penktadienio pamokslo rengimo metodas“. Leidėjas: Islamo reikalų, kvietimo ir vedimo ministerija, Saudo Arabijos Karalystė.

Laiškai imamams ir muazinams, Šeicho Abdullah Ibn Salih Al-Fauzan, „Dar Ibn Džauzi“ leidykla.

Šeicho Abdullah Ibn Džarullah Al-Džarullah laiškas mečečių imamams, muazinams ir maldininkams.

Kuveito islamo jurisprudencijos enciklopedija, ir pamokslo, vadovavimo maldoje, azano bei mečečių skyriai.

Turinys

Naudinga santrauka muazinui, imamui ir pamokslininkui, bei taisyklės dėl mečečių.....	2
Naudinga santrauka muazinui, imamui ir pamokslininkui, bei taisyklės dėl mečečių.....	2
Pirma tema: Azano ir ikamos (kvietimo atsistoti maldai) taisyklės.....	3
Pirmas klausimas: Azano ir ikamos (kvietimo atsistoti maldai) apibrėžimas	3
Antras klausimas: Azano ir ikamos nuostatos	3
Trečias: Azano ir ikamos nuopelnai.....	5
Ketvirtas skyrius: Azano ir ikamos galiojimo sąlygos	9
Penktas skyrius: Muazino (azano šauklio) savybės.....	11
Šeštas skyrius: Azano ir ikamos forma	16
Septintas skyrius: Ką reikėtų pasakyti išgirdus azaną ir kokią dua sakyti po jo	20
Aštuntas skyrius: Sprendimas dėl išėjimo iš mečetės po azano	24
Devintas skyrius: Laiko tarpas tarp azano ir ikamos	25
Dešimtas skyrius: Muazino atsakomybė ir etiketas	26
Antroji tema: Vedimo maldoje taisyklės	28
Pirma: Imamo pareigybės apibrėžimas	28
Antra: Vadovavimo maldoje teisėtumas ir nuopelnas.....	29
Iš vadovavimo maldoje pranašumų:.....	29
Trečia: Kas turi didžiausią teisę vadovauti maldoje	30
Ketvirta: Tie, kuriems draudžiama vadovauti maldoje	35
Penkta: Tie, kurių vadovavimas maldoje yra nepageidaujamas	37
Šešta: Imamo vieta besimeldžiančiųjų atžvilgiu	40

Septinta: Imamo aplenkimas	41
Aštunta: Įvairios vadovavimo maldoje ir bendruomeninės maldos taisyklės	43
Devinta: Sunos veiksmai, kuriuos imamas turėtų atlikti.....	45
Dešimta: Imamo savybės	48
Svarbiausi moksliniai reikalavimai imamui:.....	50
Svarbiausi moraliniai pagrindai:.....	52
Trečia tema: Penktadienio malda ir jos khutba (pamokslas)	59
Pirmas skyrius: Penktadienio malda.....	59
Pirmas klausimas: penktadienio maldos sąvoka ir jos laikas	59
Antras klausimas: religinis sprendimas dėl penktadienio maldos, ir kam ji privaloma?	61
Trečias klausimas: penktadienio maldos tvarka:	64
Ketvirtas klausimas: kaip užskaitoma penktadienio malda?	65
Penktas klausimas: penktadienį draudžiami ar peiktini veiksmai	66
Šeštas klausimas: Rekomenduojami penktadienio veiksmai	70
Septintas klausimas: Penktadienio savanoriška malda:	75
Antras skyrius: Penktadienio pamokslas (khutba).....	77
Pirmas klausimas: Penktadienio pamokslas.....	77
Antras klausimas: Pamokslo nuostatos:	77
Trečias klausimas: Pamokslo sąlygos:	78
Ketvirtas klausimas: Pamokslo ramsčiai:.....	80
Penktas klausimas: Suna veiksmai sakant pamokslą:	81
Šeštas klausimas: Penktadienio pamokslo vertimas:	86
Septintas klausimas: Reikalavimai pamokslininkui:	87

Svarbiausi moksliniai reikalavimai, kuriuos turi atitikti pamokslininkas:.....	89
Svarbiausi moraliniai pagrindai:.....	91
Aštuntas klausimas: Pamokslo ir pamokslininko etiketas: ..	98
Devintas klausimas: Pamokslo paskirtis ir tikslai:.....	99
Dešimtas klausimas: Pamokslo parengimas:.....	101
Ketvirtas skyrius: Taisyklės dėl mečečių.....	104
Pirma: Mečetės apibrėžimas	104
Skirtumas tarp mečetės ir musala	105
Antra: Mečetės statymas ir nuopelnas	105
Trečia: Mečečių puoselėjimas ir nuopelnai	108
Ketvirta: Mečečių švaros palaikymas ir apsauga nuo nešvarumų	109
Penkta: Mečetės statymas ant kapo arba kapo statymas mečetėje	113
Šešta: Mečečių puošybos nuostata	116
Septinta: Nuostata dėl netikinčio žmogaus įėjimo į mečetę	118
Kai kurie naudingi šaltiniai muazinui, imamui ir pamokslininkui	121